

“МӨНХИЙН БАЯН ГАЛ” ХХК
Munkhiin Bayan Gal Co.,Ltd.

**ТӨВ АЙМГИЙН СЭРГЭЛЭН СУМЫН
НУТАГТ БАЙРЛАХ “МӨНХИЙН БАЯН ГАЛ”
ЦЕМЕНТИЙН ҮЙЛДВЭРИЙН 2023 ОНЫ
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН
ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН**

Хянасан:

БОАЖЯ-ны ХБОБНУГ-ын
мэргэжилтэн

Хэрэгжилтийг гаргасан :
Мөнхийн баян гал ХХК-ны
Ерөнхий захирал

Боловсруулсан:

БО,ХАБЭА мэргэжилтэн

/ П.Шинэцэцэг /

/ Ван Мао /

/ Д.Даваарэгзэн /

Агуулга

1. ҮЙЛДВЭРИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА	3
1. Төсөл хэрэгжүүлж буй газрын засаг захиргааны харъяалал	3
1.2. Үйлдвэрийн байгууламжийн ерөнхий бүтэц зохион байгуулал т	4
1.3 Үйлдвэрийн тоон мэдээлэл.....	5
1.4 Үйлдвэрлэлийн хүчин чадал мэдээлэл.	6
.....	6
1.5 БОННУ-ний тайлан.	9
.....	9
2. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТУХАЙН ЖИЛИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ	9
3. ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛТ	12
4. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	13
4.1 Агаарын чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл	13
4.2 Тоосжилтыг бууруулах төлөвлөгөөний хэрэгжилт	17
4.3 Усны чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл	19
4.4 Ургамлын нөмрөгт үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл.....	21
4.6 Амьтны аймагт үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл.....	25
5. ТҮҮХ,СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ.....	26
6. ХИМИЙН БОДИСЫН ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ.....	27
7. ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ.....	31
8. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН МЕНЕЖМЕНТ.....	33
9. ОЛОН НИЙТЭД ТАЙЛАГНАХ ХУВААРЬ, ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ	35
10. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ЗАРДАЛ.....	36

УДИРТГАЛ

Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль тогтоомж, бусад холбогдох дүрэм, журмыг сахин биелүүлэх:

Байгаль орчныг хамгаалах, хүрээлэн буй орчинд нөлөөлөл багатай ажиллах нөхцөл бололцоог хангаж ажиллахад туслах зорилгоор ажилчдад сургалт зохион байгуулах:

Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлыг үнэлэх, хянах, хэрэгжилтийг тайлагнах үйл ажиллагааг тогтмол сайжруулах:

Тус компани нь ашиглалтын үйл ажиллагаа явагдаж буй орчинд байгаль орчны зохистой менежментийг бий болгохын тулд байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээг жил бүр төлөвлөн хэрэгжүүлж эхлээд байна.

Төслийг дэвшилтэд технологи, байгаль орчинд ээлтэй, чанарын өндөр баталгаатай үйлдвэрлэх технологийг мөрдөж, DCS хяналтын систем нэвтрүүлэн, сүүлийн үеийн тоос шүүх дэвшилтэд технологи ашиглаж, үйлдвэрийн энерги зарцуулалтыг хамгийн доод хэмжээнд хүргэнэ.

Төсөл нь хуурай аргаар цемент үйлдвэрлэх технологи ашиглаж Улаанбаатар дахь цахилгаан станцын хаягдал үнс, төмрийн үйлдвэрийн хаягдал зэрэг материалын хольц болгон цемент үйлдвэрлэдэг. Цементийн өртгийг бууруулан тээврийн зардлыг хэмнэж Монгол улсын зах зээлд хямд үнэтэй, өндөр чанартай цемент болон чулуунцар үйлдвэрлэнэ. Монгол улсын цементийн үнийг тогтворжуулж, цемент үйлдвэрлэдэг аж ахуйн чанарын түвшинг дээшлүүлэхэд эерэг нөлөө үзүүлнэ. Төслийн хүрээнд байгаль орчныг хамгаалах талаар зохистой менежментийг нэвтрүүлэн байгаль орчин хамгаалах арга аргачлалыг жил бүр төлөвлөн хэрэгжүүлж байна.

“МӨНХИЙН БАЯН ГАЛ” ХХК нь Төв аймгийн Сэргэлэн сумын 1-р багын нутаг дэвсгэрт байрлан цемент үйлдвэрлэх төсөл хэрэгжүүлж байгаа билээ. Тус компани Монгол улсын холбогдох хууль журмын дагуу байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын нарийвчлалсан үнэлгээ (БОНБНУ) -г төслийн үе шатанд итгэмжлэгдсэн мэргэжлийн байгууллагаар дэс дараатай хийлгэж, тэдгээрийн зөвлөмж заалтын хэрэгжилтийг ханган ажиллаж байгаа ба мөн байгаль орчны хууль журмын дагуу 2 жил тутам байгаль орчны аудитыг итгэмжлэгдсэн мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэн уг аудитаар гарсан заавар, зөвлөмжийг тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд тусган хэрэгжүүлж ажиллаж байна.

1. “МӨНХИЙН БАЯН ГАЛ” ЦЕМЕНТИЙН ҮЙЛДВЭРИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

1. Төслийн ерөнхий мэдээлэл

1.1 Төсөл хэрэгжүүлж буй газрын засаг захиргааны харъяалал

Мөнхийн баян гал цементийн үйлдвэр нь Төв аймгийн Сэргэлэн сумын 1-р багийн нутагт Улаанбаатар хотоос урагш 64 км, Төв аймгийн Зуунмод хотоос зүүн урагш 31 км, Сэргэлэн сумаас зүүн тийш 22 км, Налайхаас урагш 23 км-т Сэргэлэн сумын 1-р багийн нутагт, Төмөр замын 7 дугаар зөрлөгөөс урагш / хуучин орос цэргийн ангийн хойно / салаа төмөр замын далан дагуу цахилгаан дэд станц хүртлэх нутагт нийт 108 га талбайг хамарч оршино.

Зураг.1 Байгууламжийн ерөнхий бүтэц зохион байгуулалт

1.2 Үйлдвэрийн байгууламжийн ерөнхий бүтэц зохион байгуулалт:

Үйлдвэрийн үйл ажиллагаа явагдаж буй талбайн хүрээгээр 107.93 га эдэлбэр газар хамрагдаж байна. Эдэлбэрийн төв хэсэгт орших үндсэн барилга дотор үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаа явагддаг ба технологийн цехүүд, түүхий эд болон бэлэн насосны станц, авто гараж, засвар механикийн хэсэг, цэвэрлэх байгууламж, лаборатори, уурын зуух, оффис, ажилчдын амрах байр, цайны газар, хүлэмж зэрэг хэд хэдэн жижиг барилгуудыг ашигладаг.

Зураг.2

Эдэлбэр газарт байрших барилга объектууд:

Түүхий эд, материалын агуулах,

Үйлдвэрийн барилга

Удирдлагын өрөө, химийн бодисын агуулах, лабораторийн барилга

Халаалтын зуухны барилга

Оффис, ажилчдын амрах байр

Ажилчдын цайны газар

Засвар механикийн цех

Бэлэн бүтээгдэхүүний агуулах гэх мэт объектуудаас бүрдэнэ.

Лаборатори:

Үйлдвэрлэсэн бүтээгдэхүүнээс дээж сорьц авч физик механик шинж чанарыг

тодорхойлох

зориулалттай.

Ус хангамж, ариутгах татуурга

Өөрийн нутаг дэвсгэрт өрөмдөж гаргасан гүний худгийн эх үүсвэрээс усны хэрэгцээг хангадаг. Технологийн хэрэглээнээс бохир үүсэхгүй.

Ахуйн хэрэглээнээс үүсэх бохир усыг цэвэршүүлэн зайлуулах 2 хэсэг байгууламж

байгуулж ашиглаж байгаа боловч байгаль цаг уурын нөхцөлд ажиллах боломжгүй байгаагаас үүдэн ашиглалтыг зогсоосон. Ахуйн бохир усыг үйлдвэрийн нутагт үүсгэсэн хүнхээл санд хуримтлуулдаг. Хаягдал усны санг харстэй шууд харьцах байдлаар байгуулсан.

Технологи

Үндсэн технологи нь дараахь шат дамжлагуудыг дамжина.

Үүнд:

Түүхий эд /шохойн чулуу, шар шороо, нүүрсний үнс, төмрийн баяжмал, гөлтгөнө, цеолит, байгалийн шохой, түлшний нүүрс/- ийг тээвэрлэх, агуулах

Түүхий эдийг бутлах, нунтаглах

Түүхий эдийг бүтээгдэхүүний чанараас хамааруулан дозлох, янз бүрийн харьцаагаар хольж нэгэн төрлийн болгох

Эргэдэг зууханд түүхий эдийг кальцжуулах ба шатаах

Клинкерийг хөргөх ба түүнийг гөлтгөнө, цеолит, байгалийн шохойтой холих

Хольсны дараа цементийг нунтаглах, хадгалах, савлах, тээвэрлэх зэрэг хамаарна.

Үйлдвэрлэлийн технологийн шугамын товч танилцуулга

1.3 Үйлдвэрийн тоон мэдээлэл

№	Үзүүлэлтүүд	Тодорхойлт
1	Аж ахуй нэгжийн нэр	“Мөнхийн баян гал” ХХК
2	Улсын бүртгэлийн дугаар	9019024058
3	Регистрийн дугаар	5118115
4	Төслийн нэр	Цемент боловсруулах үйлдвэр
5	Газар ашиглах гэрчилгээний дугаар	№0000124341
6	Газар ашиглах шийдвэрийн дугаар	Төв аймгийн Сэргэлэн сумын засаг даргын 2022 оны 10 дүгээр сарын 10-ний өдрийн А/1126 тоот шийдвэр
7	Газрын хэмжээ	108 га
8	Газар ашиглах зориулалт	Үйлдвэрлэл
9	Үйлдвэрлэх түүхий эд	Портланд цемент
10	Жилд үйлдвэрлэх хүчин чадал	1 сая тонн
11	Газрын байршил	Төв аймаг Сэргэлэн сум 1 дүгээр баг
12	Үйл ажиллагаа эхэлсэн он	2015 ОН
13	Одоогийн байдал	2023 оны байдлаар Үйлдвэрийн үйл ажиллагаа улирлын хугацаандаа хэвийн ажилласан.
14	Түүхий эд	Шохойн чулуу, шар шороо, төмрийн баяжмал, байгалийн шохой, гөлтгөнө, цеолит, нүүрсний үнс
15	Ажиллах горим	03 дүгээр сараас 11-р сарын дунд хүртэл

1.4 Үйлдвэрлэлийн хүчин чадал мэдээлэл

Цементийн үйлдвэр нь жилд 1 000 000 тонн цемент үйлдвэрлэх хүчин чадалтай бөгөөд үүний 200 000 тонн нь P.C 32.5 маркийн холимог цемент, үлдсэн 800 000 тонн нь P.O 42.5 маркийн ердийн цахиурын исэлтэй цемент үйлдвэрлэх хүчин чадалтай.

Хүснэгт 1. Үйлдвэрийн газрын барилга байгууламжийн эзлэх талбайн гол үзүүлэлтүүд

Стандартын нэр	Хэмж. нэгж	Тоо хэмжээ
Үйлдвэрийн эзлэх талбай	м ²	326 830
Барилга байгууламжийн эзлэх талбай	м ²	34 200
Түүхий эд хураах талбай	м ²	59 000
Бэлэн бүтээгдэхүүн хураах талбай	м ²	21 000
Үйлдвэр дотоод авто замын нийт урт	м ²	6 500
Автозамын эзлэх талбай	м ²	28 960
Ногоон байгууламж	м ²	32 000
Хөдөлгөөн хийх хатуу хучилттай талбай	м ²	10 328

Хүснэгт 2. Үйлдвэрийн ажиллах хүчний үзүүлэлт

№	Ажлын байр	Нийт ажиллагсдын
	А. Үйлдвэрийн тасаг	
		1
1	Контор	5
2	Төвийн хяналтын өрөө	1
3	Түүхий эд бэлтгэх болон хаягдал хий арилгах	4
4	Шатаалт	3
5	Бэлэн бүтээгдэхүүн хадгалах болон тээвэрлэх	1
6	Цемент хийх болон тээвэрлэх	6
	Б. Бусад ажил	2
1	Цахилгаан хангах	1
2	Ус гадагшуулах болон уурын зуух, эргэлтийн насос станц шалгагч, сантехникч	7
	Нийт	2

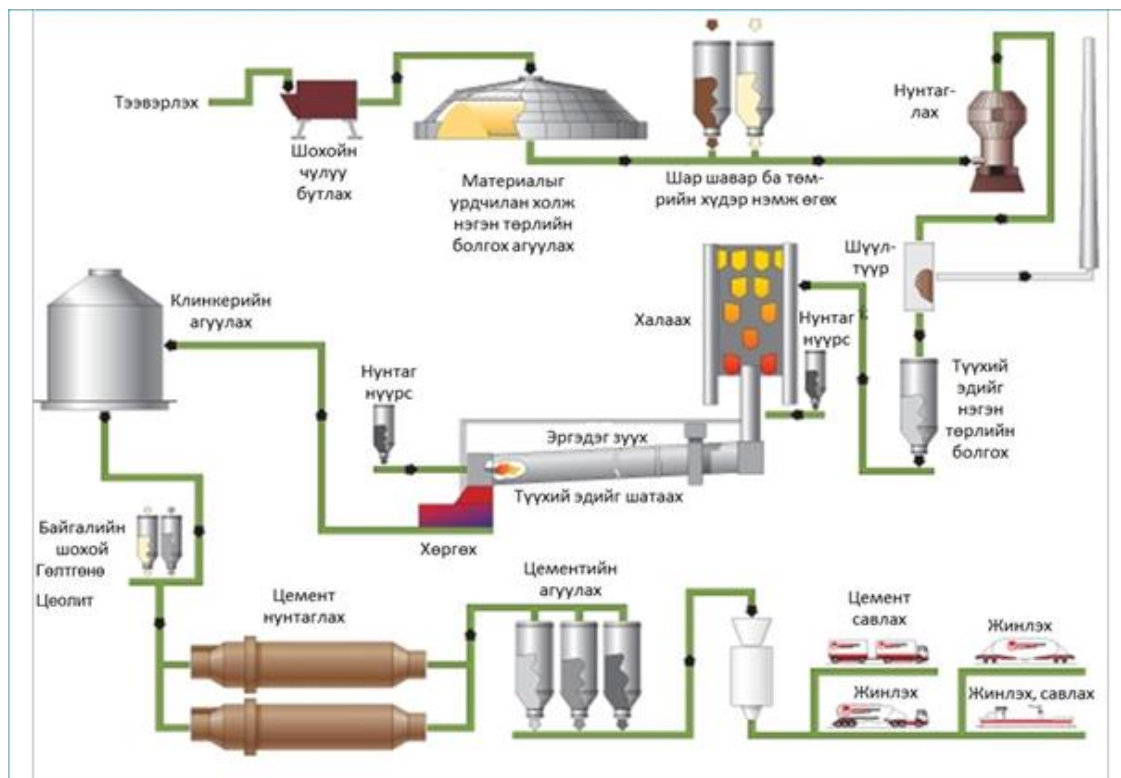
Хүснэгт 3. Үйлдвэрийн үндсэн тоног төхөөрөмжүүд

№	Машин, тоног төхөөрөмжийн нэр	Марк, төрөл	Тоо	Хүчин чадал
1	Шохойн чулуу бутлагч	TKLPC 20.22E	1	60тн/цаг
2	Шохойн чулуу нунтаглагч	MLS3626	1	190 тн/цаг
3	Шатаах систем, нам даралтын 5-р зэргийн халаалтын төхөөрөмж, NDF задлах зуух	NDF	1	Голч 4 м, урт 60 м
4	Хөргөлтийн аппарат			
5	Түлшний нүүрс нунтаглагч	HRM 1400	1	18-22 тн/цаг
6	Цемент нунтаглагч	HFCG 150-100	2	110-120 тн/цаг
7	Цемент савлах машин /8 хошуутай/		4	90-100 тн/цаг
8	Хий шахагч станц /4 компрессор/			40 м ³ /мин, 0,8

"Мөнхийн баян гал" ХХК-ийн Цементийн үйлдвэр нь хуурай аргын технологитой бөгөөд энэ нь нойтон аргатай харьцуулахад эдийн засгийн хувьд үр ашигтай, байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөө багатай аргад тооцогддог. Тус үйлдвэр нь хоногт 2500 тонн цементийн бэлэн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэхдээ хатаалтын технологийн шинэ аргачлалтай. Гэхдээ хуурай технологийн аргын дутагдалтай тал нь бутлах, нунтаглах үеийн буюу үрэлтээс үүссэн тоосжилттой байдаг байна. БНХАУ-ын Улаан цемент корпораци нь “Мөнхийн баян гал” ХХК-ийн 100 хувийн хөрөнгө оруулагч бөгөөд уг корпорацийн Монгол дахь салбарын цементийн үйлдвэрийн технологийн үйл ажиллагаа нь доорхи үе шаттайгаар явагдана /зураг харна уу/. Үүнд:

- Түүхий эд /шохойн чулуу, шар шороо, нүүрсний үнс, төмрийн баяжмал, гөлтгөнө, цеолит, байгалийн шохой, түлшний нүүрс/- ийг тээвэрлэх, агуулах
  - Түүхий эдийг бутлах, нунтаглах
  - Түүхий эдийг бүтээгдэхүүний чанараас хамааруулан дозлох, янз бүрийн харьцаагаар хольж нэгэн төрлийн болгох
  - Эргэдэг зууханд түүхий эдийг калыцжуулах ба шатаах
  - Клинкерийг хөргөх ба түүнийг гөлтгөнө, цеолит, байгалийн шохойтой холих
- Хольсны дараа цементийг нунтаглах, хадгалах, савлах, тээвэрлэх

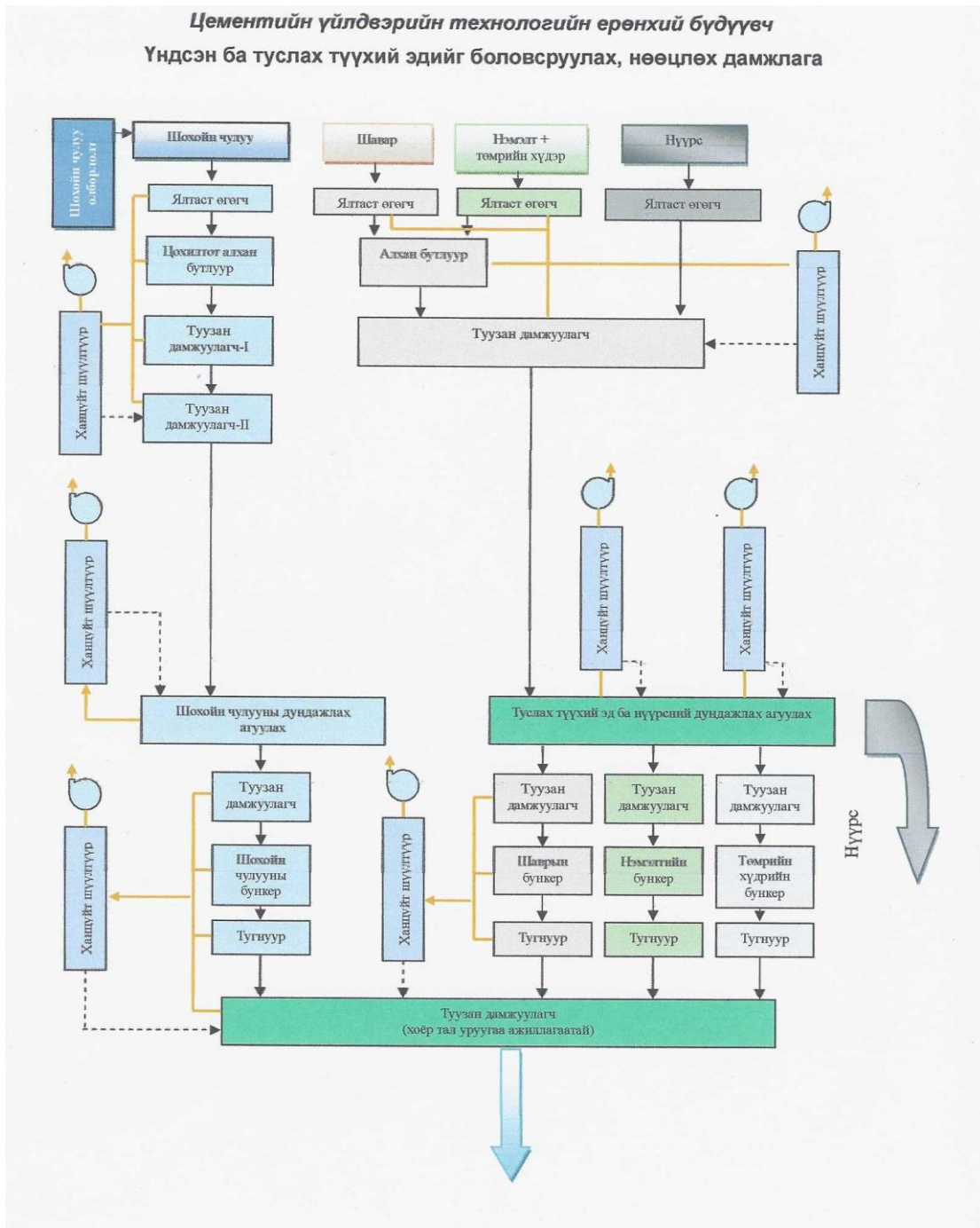
Үйлдвэрийн технологийн бүдүүвч

Зураг.3 Үйлдвэрлэлийн ерөнхий схем

Үйлдвэрлэлийн технологийн шугамын товч танилцуулга

Зураг.4 Үйлдвэрлэлийн ерөнхий бүдүүвч

1.5 БОННУ-ний тайлан

Төв аймгийн Сэргэлэн сумын 1-р багийн нутаг дэвсгэрт орших Мөнхийн баян гал цементийн үйлдвэр нь тусгай зөвшөөрлийн дагуу боловсруулах үйлдвэрийн холбоотойгоор Монгол улсын хуулийн дагуу Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын нарийвчлалсан үнэлгээг /БОНБНУ/ 2008, 2016, 2022 онуудад эрх бүхий мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэж жил бүр байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын нарийвчлалсан үнэлгээтэй уялдуулан боловсруулж сум орон нутгийн захиргаа Байгаль орчин аялал жуулчлалын яамаар хянуулан ажиллаж байна.

№	Цементийн үйлдвэр	Байгаль орчны ерөнхий үнэлгээ	Байгаль орчны нарийвчлалсан үнэлгээ
1	Боловсруулах үйлдвэр	2008/A127	Текол ХХК
2		2015/B008	Итгэлт бээс ХХК
3		2021/OA97	Ойт бүс ХХК

Байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөнд үйлдвэрийн тус бүрийн Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын нарийвчилсан үнэлгээний тайланд туссан болзошгүй болон, сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах арга хэмжээг хуулийн дагуу хэрэгжүүлж ажиллаж байна. Тус компани нь үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаа хэвийн явагдаж байгаатай холбогдуулан байгаль орчны удирдлагын зохистой менежментийг бий болгон жил бүр сайжруулах зорилго тавин ажиллаж байна.

2. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТУХАЙН ЖИЛИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ

Манай үйлдвэрийн гол зорилго нь орчин үеийн тоног төхөөрөмжөөр тоноглогдсон, шинэ арга, техник технологиор стандартын техникийн шаардлагад нийцсэн цемент үйлдвэрлэж, эх орны бүтээн байгуулалтыг цементээр бүрэн хангах зорилготой. “Мөнхийн баян гал” ХХК болон гэрээт компаниудад байгаль орчны чиглэлээр авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээг тодорхой зааж чиглүүлэх үндсэн зорилготой юм. Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний заалтууд нь гэрээт байгууллагын гэрээ нь хуулийн бусад шаардлагатай зөрчилдөх болбол гэрээ болон хуулийн шаардлагыг баримтлал болгоно.Тус БОМТ-нд тодорхойгүй элементүүд болон байгаль орчинд аюул эрсдэлтэй үйл ажиллагаа хийх гэж байвал хэрэгжүүлэхээс нь өмнө Мөнхийн баян гал ХХК тодруулга авна.

Мөнхийн баян гал ХХК болон гэрээлэгч байгуулагууд тус байгаль хамгаалах менежментийн төлөвлөгөөгөөр дараах арга хэмжээг хэрэгжүүлэх зорилготой. Үүнд:

1. Байгаль орчны хуулийн нийцлийг хангах (жагсаалт хавсралт)
2. Нарийвчласан үнэлгээний заалтуудыг хэрэгжүүлэх, хэрэгжүүлэх боломжтой эсэхийг бодит байдал дээр тодорхойлох үнэлэлт дүгнэлт өгөх
3. Мөнхийн баян гал ХХК байгаль орчны бодлогыг хэрэгжүүлэх

Бүтээн байгуулалтад байгалийн баялагыг зүй зохистой ашиглана.

Ус, агаар, биологийн олон янзын байдал хог хаягдал газар зохион байгуулалт зэрэг чиглэлээр олон янзын үйл ажиллагаа хяналт шинжилгээний хөтөлбөр хэрэгжүүлэн Монгол улсын байгаль орчны тухай хуулийг ёсчлон дагана.

Бид явуулж буй үйл ажиллагаанаасаа байгаль орчинд учруулах нөлөөллийг бууруулах,арилгах цаашилбал байгаль орчны өндөр стандартыг тогтоож, орон нутгийн ард иргэдийн санал зөвлөгөөг үйл ажиллагаандаа тусгах болно.

Байгаль орчинд ээлтэй технологийг нэвтрүүлэх Үйлдвэрлэлийн онцлог давуу тал Хуурай аргын буюу байгаль орчинд ээлтэй шинжлэх ухаан технологийн сүүлийн дэвшилтэт ололтыг бүрэн нэвтрүүлсэн Үйлдвэрийн цех дамжлагууд бүрэн автоматчлагдсан. Тоосжилтын хэмжээ болон хүлэмжийн хийн ялгаруулалт маш бага Ус, Эрчим хүч түлшний хэмнэлттэй. Байгаль орчинд сөрөг нөлөө бага эко үйлдвэр.

Байгаль орчны зөв менежмент

Байгаль орчны хяналтын тогтолцоо

Монгол улсад өрнөж буй бүх нийтийн байгаль орчны уриалгад нэгдэх

Байгаль орчны тэнцвэрт байдал алдагдахаас сэргийлэх

Байгаль орчны хор хөнөөлөөс ангид байх

Унаган төрхөөр нь хамгаалах

“Мөнхийн баян гал” цементийн үйлдвэрийн 2023 оны 4-р улирал буюу жилийн эцсийн байдлаар үйлдвэрийн бүтээгдэхүүний мэдээлэл

№	Түүхий эдийн зарцуулалтын мэдээлэл	1 жилийн хэрэглээ
1	Шохойн чулуу	472.000
2	Гөлтгөнө	27.000
3	Төмрийн хүдэр	44.000
4	Улаан шавар	59.000
5	Үнс	22.000тн
Цемент үйлдвэрлэлийн тоон мэдээлэл		
1	Цемент	392.000тн
2	Чулуунцар	356.000 тн

---ooOOOOOoo---

3. ҮЙЛДВЭРИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ

Богино хугацааны нөлөөлөл Тээрэм бутлуур, шатаах зуух зэрэг хүнд механизмуудаас агаарт бохир утаа хаягдах, хөрс бохирдох, мөн цементийн түүхий эд болох хөрс чулуулагууд ачих тээвэрлэх явцад тоос босох, дуу чимээ гарах зэрэг сөрөг нөлөөллүүд нь богино хугацааны нөлөөлөлд багтана. Түүнчлэн хур бороо багатай агаар хуурайшсан салхитай үед хөрсний овоолго зам тээврээс их хэмжээний органик бус тоос ялгарч ажиллагсдын эрүүл мэнд болоод хүрээлэн буй орчны хөрс ургамалд нөлөөлнө.

Урт хугацааны нөлөөлөл Түүхий эд олборлох, тээвэрлэх явцад байгалийн унаган төрх алдагдаж, хөрс ургамлын бүтцэд өөрчлөлт орж элэгдэл эвдрэлд оруулах зэрэг сөрөг нөлөөллийг бууруулах, нөхөн сэргээх ажлыг дэс дараалалтай хийж хэвших нь хүрээлэн буй орчны цаашдын насжилтанд маш чухал юм.

Төслийн байршил, шийдэл, төлөвлөлт болон хэрэгжүүлэхтэй холбогдсон болзошгүй нөлөөллийг магадлан жагсаах

Байгаль орчны асуудлууд	Нөлөөллийн үр дагавар			
	Нөлөөгүй	Муу	Дунд	Сайн
1. Төслийн байршилтай холбоотой байгаль орчны асуудал				
Голын голдиролыг эвдэх, өөрчлөх, эрэг эвдрэн үерийн ус тавих нөхцөл бүрдэх	x			
Төслийн байршилтай холбогдож хүн амын нүүдэл бий болох, хүн амыг зөөж байршуулах шаардлага гарах	x			
Ой модыг огтлох явдал гарах	x			
Түүх соёлын дурсгалт газрыг эвдэхэд хүрэх	x			
Усан хамгамж, ус хэрэглээний асуудлаар өөр байгууллагын үйл ажиллагаатай зөрчилдөх	x			
Бүс нутгийн булаг, шанд хатах, ширгэх аюул гарах эсэх	x			
Үйлдвэрийг барих ба ашиглах үйл ажиллагаа нь тухайн орон нутагт нийцтэй эсэх				x
2. Цементийн үйлдвэрийн төслийн шийдэл, төлөвлөлттэй холбоотой байгаль орчны асуудал				
Үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлийн өвчнөөс сэргийлэн хамгаалах болон ажилтнуудыг хорт хий, гал түймрээс хамгаалах асуудлыг төлөвлөлт			x	
Үйлдвэрийг барих ба ашиглах үйл ажиллагааны үед гарах шуугианыг тогтоосон хэмжээнээс				x
Тусгай анхаарал тавих шаардлагатай цацраг идэвхит бодис, тоос, утаа гардаг эсэх			x	
3. Төслийн үйл ажиллагааны үеийн байгаль орчны асуудал				
Үйлдвэрийг барих ба ашиглах үйл ажиллагааны төлөвлөлт, санхүүжилт хир зэрэг бодитой, шаардлага хангасан эсэх			x	
Хөрсний элэгдлийг бууруулах, орчныг тохижуулах асуудал төлөвлөгөөнд тусгагдсан байдал (нүхийг буцааж битүүлэх, хөрсжүүлэх ургамал тарих)		x		
Үйлдвэрийн технологийн болон ахуйн бохир усыг цэвэрлэлгүйгээр хаясанаас хөрсөнд нэвчин хөрсний болон гүний ус бохирдох, улмаар усны гольдиролд сөрөгөөр нөлөөлөх		x		
Шуурхай хяналтын асуудал (төсөлд шуурхай хяналтын хугацаа, мөнгө зардал тусгагдсан)		x		
Төслийн бусад асуудал (төслийн инженерийн болон санхүү, эдийн засгийн боломжийн талаарх асуудал)			x	
4. Төслийн ерөнхийд нь хянаж үзэх шалгуурууд (бодлогын чанартай асуудлууд)				
Төслийг хэрэгжүүлэх явцад байгалийн бусад олдосгүй нөөц баялагыг зөвтгөх аргагүйгээр гарздах	x			
Төслийн үр дүн нь биологийн төрөл зүйлд осолтой, аюулд хүргэх (генофондод нөлөөлөх, ховор, нэн ховордсон амьтан ургамал устгах г.м)	x			

4. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

4.1 Агаарын чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл

№	Арга хэмжээ	Хэрэгжилтийн товч тодорхойлолт	Биелэлтийн хувь
1	Тоосжилт, дуу шуугиан үүсэж, хүний эрүүл мэндэд сөргөөр нөлөөлөх явцад хариу арга хэмжээ авах	Дуу чимээ, тоосжилттой ажлын байранд ажиллах ажиллагсдыг маск, иж бүрэн хувцас, чихний бөглөө, нүдний шил зэрэг хамгаалах хувцас хэрэгслээр хангах	100%
2	Тоосжилт бууруулах зорилгоор үйлдвэрийн түүхий эд болон, цемент тээвэрлэх засмал замаас үйлдвэр хүртлэх сайжруулсан шороон замыг усалгаа арчилгааг хийж, зорчиж буй автомашинд хурдны хяналт тавих	Үйлдвэр орчимд техникийн нөлөөллөөс шалтгаалах тоосжилтыг бууруулах хариу арга хэмжээний хүрээнд шинэ усалгааны машиныг өдөр бүр хуурайшилттай үед хийж хэрэгжүүлж ажиллаж байв.	100%
3	Үйлдвэрлэлийн хэсэгт тоосжилтийн гаралт хэмжээ тодорхойлж тоос болон тоосонцорын үзүүлэлтүүдийн түвшинг тодорхой давтамжтайгаар, сонгосон цэгүүд дээр хэмжилт хийнэ.	Үйлдвэрлэлийн орчин болон, Ажилчдын эрүүл ахуйн үүднээс мэргэжлийн эрх бүхий байгууллагаар хөдөлмөрийн нөхцөлийн үнэлгээг хийж ажилласан бөгөөд, ажилтан бүрт тусгай тоос шүүх аппаратыг зүүлгэн цагын давтамжтай хянаж ажиллав.	100%

4.1.1 Тоосонцорын агууламжийн хэмжилт

“Мөнхийн баян гал” ХХК-ийн ажлын байранд Хөдөлмөрийн эрүүл ахуйн хэмжилт судалгааг 56 ажлын байранд 14 төрөл (агаарын температур-174, агаарын харьцангуй чийглэг, агаарын хөдөлгөөний хурд, гэрэлтүүлэг, шуугиан, гарт дамжих эргономик, гарт дамжих доргион, бүх биед дамжих доргион цулцанд нэвтэрдэг тоос, цахиур агуулсан тоос, угаарын хий) эргономик -ийн хэмжилтийг ашигласан болно.

4.1.2 Ажлын байран дахь хөдөлмөрийн нөхцөлийн хэмжилтийн үзүүлэлт, стандарт арга аргачлал

Ажлын байрны сөрөг хүчин зүйлсийн талаарх мэдээллийг чанарын аргаар тодорхойлож, хөдөлмөрийн нөхцөлийн хэмжилт хийх үзүүлэлтүүдийг тодорхойлов. Хөдөлмөрийн нөхцөлийн үнэлгээнд сонгосон үзүүлэлтүүдийг харуулав. Үүнд:

1. Эргономик (ажлын байранд)
2. Температур, чийглэг (ажилтан, ажлын байранд)
3. Бүх биед дамжих доргион (ажлын байранд)
4. Гарт дамжих доргион (ажлын байранд)
5. Гэрэлтүүлэг (ажлын байранд)
6. Цахилгаан соронзон орны хүчдэл (ажлын байранд)

7. Цулцанд нэвтэрдэг тоос (ажилтны амьсгалын түвшин)
8. Кварц цахиур агуулсан тоос (ажилтны амьсгалын түвшин)
9. Хүнд металл (ажилтны амьсгалын түвшин)
10. Шуугианы өртөлт (ажлын байранд, талбайд)
11. Агаарын урсгалын хурд (ажлын байранд)
12. Гарт дамжих эргономик

4.1.3 Ажлын байран дахь хөдөлмөрийн нөхцөлийн үнэлгээг хэрэгжүүлсэн үе шат, аргачлал огноо

1 ^Ч БМ	1*	Аргачлал, хэрэглэгдэхүүн	Үр дүн
Ажлын байрны эрсдэлийн үнэлгээний түвшин тодорхойлогдсон үзүүлэлтүүдээр хөдөлмөрийн нөхцөлийн үнэлгээ хийх (2023.09.07-08)		Ажлын байран дахь сөрөг хүчин зүйлсийн өртөлтийн түвшнийг тодорхойлсон: <ul style="list-style-type: none"> • Агаарын температур, харьцангуй чийглэг • Агаарын урсгалын хурд • Гэрэлтүүлэг • Ерөнхий шуугиан • Цахилгаан соронзон орны хүчдэл • Эргономик • Асуумж судалгаа • Гарт дамжих доргион • Бүх биед дамжих доргион • Цулцанд нэвтэрдэг тоос • Кварц агуулсан тоос • Нүүрстөрөчийн дутуу исэл • Хүнд металл • Гарт дамжих эргономик • Биеийн хүчний эргономик 	Ажлын байран дахь хөдөлмөрийн эрүүл ахуйн хэмжилт: <ul style="list-style-type: none"> • Агаарын температур, харьцангуй чийглэг • Агаарын урсгалын хурд • Гэрэлтүүлэг • Ерөнхий шуугиан • Цахилгаан соронзон орны хүчдэл • Эргономик • Асуумж судалгаа • Гарт дамжих доргион • Бүх биед дамжих доргион • Цулцанд нэвтэрдэг тоос • Кварц агуулсан тоос • Нүүрстөрөчийн дутуу исэл • Хүнд металл • Гарт дамжих эргономик • Биеийн хүчний эргономик
Ажлын байрны эрсдэлийн үнэлгээний түвшин дээр тодорхойлогдсон одоогийн эрсдэлийн түвшинд үндэслэн Хөдөлмөрийн нөхцөлийг ангилал (2023 09.07-08)		<ul style="list-style-type: none"> • Ижил өртөлтийн бүлэг тус бүрийн Хөдөлмөрийн эрүүл мэндийн эрсдэлд суурилсан үнэлгээний дүн • Хими, физикийн хэмжилтүүдийн эрөдэлийн үнэлгээний дүн Хөдөлмөрийн эрүүл мэндийн нэмэлт мэдээлэл 	Ажлын байрнуудын хөдөлмөрийн нөхцөлийн ангилал тодорхойлох
Дүгнэлт, Зөвлөмж боловсруулах,тайлан хэвлүүлэх		Хөдөлмөрийн нөхцөлийг сайжруулах, ажилтнуудыг мэргэжлээс шалтгаалсан өвчлөлөөс сэргийлэхэд чиглэсэн зөвлөмж	Хөдөлмөрийн нөхцөлийн хэмжилтийн дүн Ажлын байрны хөдөлмөрийн нөхцөлийн ангилал

Түүвэрлэн шинжилгээний үр дүнг оруулав.

Ажлын байрлал	Ажлын нэршил	Ажлын тодорхойлолт	Ажлын “ ” гүйцэтгэх үйлдүүд	Эргономикийн эрсдэлт хүчин зүйл
Оффис	I Төв удирдлагын I оператор	Дэлгэц бүхий тоногт төхөөрөмжийн удирдах самбар хянах	Дэлгэц бүхий тоногт төхөөрөмжийн удирдах самбар хянах	Олон дахин давтагдах хөдөлгөөн + нүдний хараа +

1. Тээрийн оператор ажлын байран дахь хүчин зүйлсийн өртөлтөөс хамаарсан эрүүл мэндийн эрсдэлийн түвшин

Хөдөлмөрийн нөхцөлийн хэмжилтийн дүн, ажилтны эрүүл мэндийн эрсдэлийн түвшин

Улирлын чанартай эсэх Үгүй	Хэмжилт хийсэн байрлал Оффис	Ажлын байрны талбай хэмжээ хангалттай	Ашигладаг болон өртөж буй химийн бодис, бусад хүчин зүйл Тийм	Хэмжилтийн статистик утга			
Ажлын байрны эрсдэлт хүчин зүйл	Хамгийн бага ихутга	Арифметик дундаж	Геометр 90%-ийн дундаж ИДХ	ЗХД-ээс хэтэрсэн хувь	ЗДХ	Эрсдэлийн түвшин	
Агаарын температур (°C)	1 19.2-21.6	20.4		0%	18-27	Эрсдэлгүй	
Агаарын харьцангуй чийглэг (%)	1 30.0-31.4	30.7		0%	30-60	Эрсдэлгүй	
Агаарын хөдөлгөөний хурд, (м/сек)	1 0.0	0.0		<	0.2<	Дунд	
Ерөнхий Гэрэлтүүлэг (лк)	1 600-642	621		0%	300	Эрсдэлгүй	
Ерөнхий шуугиан (ДБА)	1 76.8-80.6	78.7		0%	85	Эрсдэлгүй	
Гарт дамжих доргион (м/с ²)	1 2.9	2.9		0%	5.0	Эрсдэлгүй	
Цулцанд нэвтэрдэг тоос (мг/м ³)	1 23.84	23.84		11.9 дахин их	2.0	Өндөр	
Кварц цахиур тодорхойлох (мг/м ³)	1 1.66	1.66		23.7 дахин их	0.07	Өндөр	

Гарт дамжих эргономикийн үнэлгээ

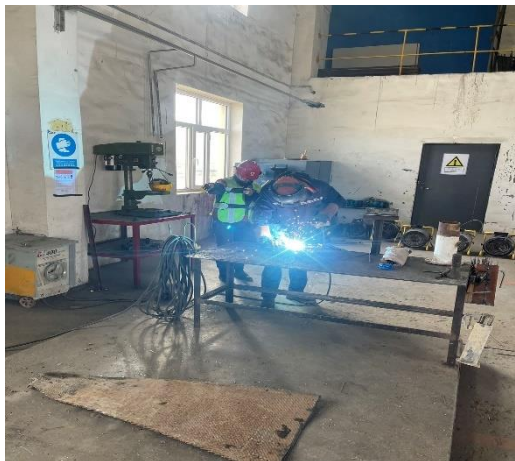
Ажлын байрлал	Ажлын нэршил	Ажлын тодорхойлолт	Ажлын цаг	Гүйцэтгэх үйлдүүд	Эргономикийн эрсдэлт хүчин зүйл
Цементийн үйлдвэр	Тээрийн ахлах	Хяналт тавих	8	үзлэг шалгалт хийх, шаардлагатай тохиолдол засвар үйлчилгээ хийх	Албадмал байрлал + Олон дахин давтагдах хөдөлгөөн + Хүч зарцуулалт + Температур +

2. Зуухны оператор ажлын байран дахь хүчин зүйлсийн өртөлтөөс хамаарсан эрүүл мэндийн эрсдэлийн түвшин

Хөдөлмөрийн нөхцөлийн хэмжилтийн дүн, ажилтны эрүүл мэндийн эрсдэлийн түвшин

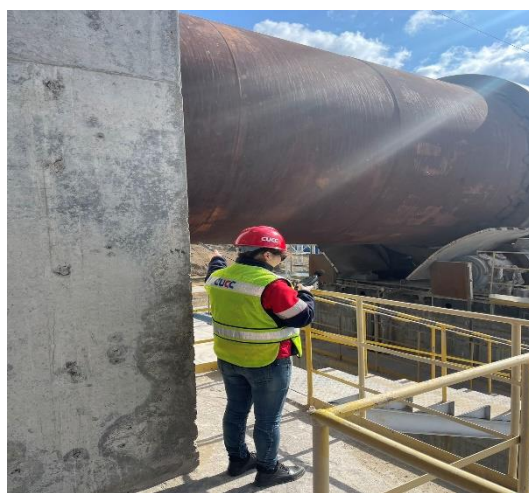
Улирлын чанартай эсэх Үгүй	Хэмжилт хийсэн байрлал Оффис	Ажлын байрны талбай хэмжээ хангалттай	Ашигладаг болон өртөж буй химийн бодис, бусад хүчин зүйл Үгүй	Хэмжилтийн статистик утга			
Ажлын байрны эрсдэлт хүчин зүйл	Хамгийн бага их утга	Арифметик дундаж	Геометр 90%-ийн дундаж ИДХ	ЗХД-ээс хэтэрсэн хувь	ЗДХ	Эрсдэлийн түвшин	
Агаарын температур (°C)	1 9.5-12.3	11.0		<	18-27	Эрсдэлгүй	
Агаарын харьцангуй чийглэг (%)	1 29.7-30.4	30.0		0%	30-60	Эрсдэлгүй	

Зураг.5 Орчны цахиур болон цулцангын тоосжилт хэмжих буй байдал

Орчны хяналт шинжилгээний болон Цулцанд нэвтэрдэг тоос тоосонцорын хэмжилтийг ажилчдад тус бүрт нь зүүж, мөн орчны тоосонцорыг үйлдвэрлэлийн объект бүр дээр нь эрх бүхий мэргэжлийн байгууллага хэмжиж буй байдал

Зураг.6 Агаарын харьцангуй чийглэг (% тоосжилт хэмжих буй байдал

4.2. Тоосжилтыг бууруулах төлөвлөгөөний хэрэгжилт

2023 оны байгаль орчны төлөвлөгөөний тоосжилт бууруулах ажлын хүрээнд тоосжилт ихээр үүсгэж буй хатуу хучилттай засмал замаас үйлдвэр хүртлэх замуудад хайрга дэвсэх, хусах, замын усалгаа арчилгааг нэмэгдүүлэх, сайжруулах зэрэг арга хэмжээг улирал бүр авч ажилласан бөгөөд, усалгааг тоосжилттой үед өдөр бүр усалгаа хийж ажиллав.

Зураг.7 Усалгаа хийж буй байдал

4.2.1 Түүхий эд татан авалт, бүтээгдэхүүн тээврийн үйл ажиллагаанаас үүсэх тоос тоосонцор

№	Төслийн үйл ажиллагааны төрөл	Ялгарлын хэмжээ, тн/жил		
		Нийт тоос	PM10 тоосонцор	PM2.5 тоосонцор
1	Түүхий эд татан авах тээврийн үйл ажиллагаа	706.2	239.4	23.9
2	Түүхий эд буулгах	9.2	3.3	0.7
3	Үйлдвэрийн элэгдэлд орсон талбайн салхины элэгдэл	18.8	9.4	1.4
4	Бүтээгдэхүүн тээвэрлэлт	252.2	85.5	8.6
Төслийн үйл ажиллагаанаас жилд үүсэх тоос тоосонцрын хэмжээ, тн		986.4	337.6	34.6

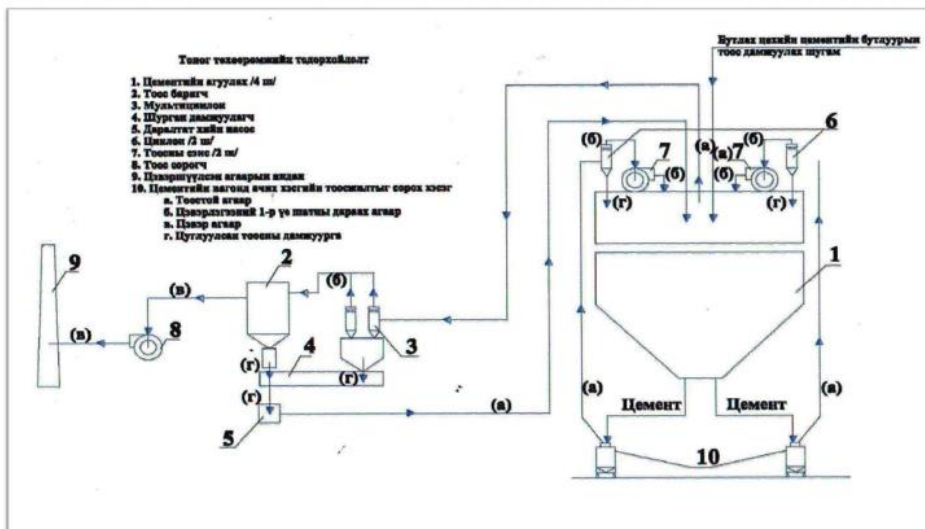
Энэхүү үзүүлэлтээс харахад байгалийн хур тунадас болон замаас үүсэх тоосжилтыг бууруулах арга хэмжээ авч хэрэгжүүлснээр тоосжилтыг 30% бууруулан гэж үзсэн ч нэгдсэн үр дүнгээс харахад тээврийн замаас үүсэх тоосны хэмжээ үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаанаас үүсэж буй нийт тоос тоосонцрын 96 орчим хувийг дангаараа бүрдүүлж байна. Иймд үйлдвэрлэлийн хугацаанд сайжруулсан шороон замаас үүсэх тоосны хэмжээг бууруулах чиглэлээр тодорхой арга хэмжээнүүдийг авч, ажиллаж байна.

4.2.2 Тоос хураах төхөөрөмж ба орчны хамгаалалт

Үйлдвэрээс гарах тоос тоосонцорын агаарт дэгдэхээс өмнө орчны хамгаалалт ба тоос шүүр системийг байрлуулж ажилласан бөгөөд энэ нь өндөр бүтээмжтэй, эрчим хүчний зарцуулалт багатай, байгаль орчинд ээлтэй, бөгөөд хоргүй үйлдвэрлэлийн дэвшилтэд техник, технологи болон DCS хяналтын систем, сайн чанарын тоос цэвэрлэх

төхөөрөмжүүд зэрэг үйлдвэрлэлийн шинэ дэвшилтэт тоног төхөөрөмж ашиглаж байна.

Үйлдвэрийн тоос шүүх системийг доорх зурагт харууллаа.

Зураг.8 Тоос шүүх систем

Тоос, тоосонцор нь цементийн үйлдвэрийн үйл ажиллагааны явцад агаарыг бохирдуулах гол шалтгаан болдог. Тоос, тоосонцрыг арилгах нь цементийн үйлдвэрийн үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагааны явцад байгаль орчны тэнцвэрийг хадгалах гол үйл ажиллагаа юм. Тоос гарч байгаа цэгийг үр ашигтай хязгаарлахын тулд үйлдвэрийн явцад аль болохоор нягт битүүмжлэл өндөртэй тоног төхөөрөмж болон вакуум хэлбэрийн хадгалах агуулахууд сонгох, эд материалыг дамжуулан тээвэрлэх зайг багасгаж, тоосонцор бүхий хийг өндөр бүтээмжтэй тоос арилгагч /сорогч/ төхөөрөмжөөр цэвэрлэн ариутгаж, стандартын шаардлага хангасан нөхцөлд ялгарсан хийг хүрээлэн буй орчинд ялгаруулан хаях ёстой.

Тоос шүүх уутан хэлбэрийн шүүлтүүрүүд нь үйлдвэрлэлийн түүхий эдийн нунтаглах технологи мөн савалгааны хэсэг болон тоос тоосонцор үүсэх бүхий л хэсэгт байрлагддаг бөгөөд түүнээс гарах филтерийг тогтмол солиж, арчилгаа үйлчилгээ хийж ажилладаг.

Зураг 9. Тоос сорох, хураах төхөөрөмжүүдийн зарим хэсэгт байгаа байдал

4.3 Усны чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл

№	Арга хэмжээ	Хэрэгжилтийн тодорхойлолт товч	Биелэлтийн хувь
1	Гадаргын болон гүний ус бохирдох	Бохир ус цэвэрлэгээний байгууламжийн үйл ажиллагааг хэвийн горимд үе шаттай шилжүүлэх, гүний болон хаягдал усны чанарын судалгааг мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэх	100%
2	Байгалийн усны нөөцашиглах, хамгаалах	Усны нөөц ашигласны төлбөрийг цаг тухайд нь төлөх	100%
3	Ус ашиглалтын талаар усны тухай хууль, Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль, энэ хууль болон эдгээртэй нийцүүлэн гаргасан хууль тогтоомжийн хүрээнд тусгай зөвшөөрөл хуулийн хэрэгжилтийг хангаж ажиллах	Усны тухай хууль тэдгээртэй холбогдсон харилцааны хүрээнд бүх төрлийн гэрээ зөвшөөрлийг зохих цаг хугацаанд нь хэрэгжүүлж ажиллаж байв.	80%

4.3.1 Суурьшлын бүс ба үйлдвэрийн ахуйн бохир усыг цэвэрлэх цэвэрлэх байгууламж Хаягдал ус цэвэрлэх технологи ба барилга байгууламж

Ахуйн хэрэглээнээс гарсан бохир ус нь сараалж 1-ээр орж том ширхэгтэй хог хаягдалаасаа цэвэрлэгдэх 2.8 м^3 багтаамжтай хүлээн авах камер 2-т өгөгдөнө. Хүлээн авах камер дахь бохир усыг насосоор татаж, 45 м^3 багтаамжтай жигдрүүлэх сан 3-руу түүний чанар хэмжээг тогтвортой байлгахын тулд шахна. Жигдрүүлэх сангаас мөн насосоор соруулж 10 м^3 багтаамжтай анхдагч босоо тунгаагуур 4-рүү оруулна. Анхдагч тунгаагуураас хальсан ус 14 м^3 багтаамжтай нитратгүйжүүлэх байгууламж 5 руу орох ба байгууламжийн доороос агаар үлээлгэж өгөхөд бохир усан дахь органик азотыг үгүй болгож, нитратгүйжүүлсэн усны доторх Nitro-N эсвэл Нитрозо-N /NO-N, NO-N/-ийг азотын хий /N/ болгон өөрчилнө.

Үүнээс цааш нитратгүй болсон ус 20 м^3 багтаамжтай нэгдэх аэротенк руу, тэндээсээ 13 м^3 багтаамжтай хоёр дахь аэротек руу өөрийн урсгалаар орно. Эдгээр аэротенкуудын дороос агаар үлээгүүр /компрессор/ 8-аар агаар үлээлгэж усыг аэрацад сайтар оруулна. Иймээс аэротенкийн байгууламж руу үлээлгэсэн агаарт байх хүчилтөрөгчийн үйлчлэлээр аэробны бактер эрчимтэй түргэн үржих, бохир усан дахь органик хольцыг исэлдүүлэх мөн хүчилтөрөгч нь усан дахь анаэробны буюу эмгэг өвчин үүсгэгч бактериудын амьдрах орчныг хааж өгнө. Ингээд сүүлчийн аэротенк дэх усыг насосоор соруулан авч 2 дахь тунгаагуур 7 руу шахна. Энд тунгалагжсан ус нь 6.5 м^3 багтаамжтай завсрын сан 9-д өгөгдөнө.

Зураг 10. Цэвэрлэх байгууламжийн гадаад, дотоод байдал

Завсрын сан дахь усыг насосоор соруулан нүүрсэн шүүлтүүрийн төхөөрөмж рүү шахна. Шүүлтүүр нь усанд тунаагүй үлдсэн умбуур бодис болон бичил органик бодисыг шүүхээс гадна усны өнгө, үнэрийг арилгана.

Харин анхдагч ба хоёрдогч тунгаагууруудад тунасан лаг нь 5м^3 багтаамжтай лагийн сан 11-д өгөгдөн түр хуримтлагдах ба тодорхой графикийн дагуу түүнийг үйлдвэрийн захиргаа өөрсдөө гадагш тээвэрлэн орон нутгийн ЗДТГ-аас олгосон шингэн хаягдал цэгт хаяна.

Нүүрсгөрөгчийн шүүлтүүрээр цэвэрлэгдсэн усыг хлоржуулах төхөөрөмж 10-ын тусламжтайгаар ариутгаж, гэдэсний савханцар мэтийн эмгэг төрүүлэгч бактериудыг нь устгасны дараа 12м^3 багтаамжтай буцааж ашиглах усны сан 11-рүү өгнө. Энэ санд хуримтлагдсан саарал усыг насосын тусламжтайгаар ногоон байгууламжийн услалтын систем болон үйлдвэрийн лабораторийн барилгын 00-ын усны систем рүү шахах замаар тус тус ашиглахаар төлөвлөснөөс гадна саарал усны илүүдлийг үйлдвэрийн хашаанд байрлуулсан саарал усны санд хуримтлуулахаар төсөлд тусгасан. Гэсэн хэдий ч цаг уурын хэт хүйтэн нөхцөл байдлаас шалтгаалан ахуйн болон, үйлдвэрлэлийн хэсгийн цэвэрлэх байгууламж нь технологийн горимын дагуу ажиллах боломжгүй болсон учир эрх бүхий мэргэжлийн байгууллагаар соруулах арга хэмжээг авч ажиллаж байгаа бөгөөд ирэх онд санхүүгийн нөөц бололцооноос шалтгаалан хэвийн горимд шилжүүлэн ажиллахаар төлөвлөж байна.

4.3.2 Мэргэжлийн байгууллагаар усны чанар судалгаа шинжилгээг хийлгэх

Ахуйн болон үйлдвэрлэлийн цэвэр бохир усны судалгаа шинжилгээг мэргэжлийн байгууллагаар улирал бүр хийлгэж ажилласан бөгөөд орон нутгийн “Стандарт хэмжилзүйн хэлтсийн итгэмжлэгдсэн сорилтын лаборатор”-д, мөн “Байгаль орчин хэмжилзүйн төв лабораторид тус тус шинжлүүлэн ажиллав.

/Зургаар харуулав. /

Зураг 11. Цэвэр, бохир усны шинжилгээг эх үүсвэр болон тунасан хэсгээс авч байгаа байдал

4.4 Ургамлын нөмрөгт үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл

№	Арга хэмжээ	Хэрэгжилтийн товч тодорхойлолт	Биелэлтийн хувь
1	Үйлдвэрийн болон орчны талбай дахь хөрс, ургамлан нөмрөг нөлөөлөлд өртөх	Ургамлын мониторинг судалгааг жилд 1-2 удаа явуулж, үр дагаврыг тогтмол хянах	70%
2	Ашиглалтын талбай дахь хөрс, ургамлан нөмрөг нөлөөлөлд өртөх	Эдэлбэр газрын хэмжээнд талбайн тохижилтыг хийж, ногоон байгууламж байгуулах	100%

4.4.1 Ургамлан нөмрөгт нөлөөлөх байдлын үнэлгээ

№	Болзошгүй нөлөөлөл	Үр дагавар			
		Маш бага буюу нөлөөгүй	Бага	Дунд	Их
1	Газар шорооны ажил гүйцэтгэх, инженерийн шугам татах			x	
2	Түүхий эд, туслах материалыг тээвэрлэх		x		
3	Санамсаргүй байдлаар шатах тослох материал хөрсөн дээр асгарах, хаягдсанаас ургамал гэмтэх, хордох	x			
4	Тээврийн хэрэгслээс ялгарах хорт угаа, шороо тоос салхиар дамжин ургамал, хөрсийг бохирдуулах		x		
5	Барилгын материалын хог хаягдал, үйлдвэрийн болон ахуйн бусад хаягдал ил задгай хаягдал хөрс, ургамлыг бохирдуулах		x		
	Нийт	1	3	1	
	Эзлэх хувь, %	20%	60%	20%	

Дүгнэлт: Үйлдвэрлэлээс ургамлан нөмрөгт үзүүлэх гол нөлөөлөл нь газар шорооны ажил, хог хаягдлаас үүдэлтэй. Төсөл хэрэгжих газар нь үйлдвэрийн бүсэд байрлах тул ургамлын төрөл зүйл хомс учраас төслөөс ургамлан нөмрөгт үзүүлэх нөлөөлөл БАГА гэж дүгнэсэн байна.

4.4.2 Эдэлбэр газрын хэмжээнд ногоон байгууламж байгуулах

“Тэрбум мод” үндэсний хөдөлгөөн нь 2030 он гэхэд тэрбумаар тоологдох мод тарьж, арчлан хамгаалж, ургуулснаар ойн санг 9.0%-д хүргэж, цөлжилт, газрын доройтлыг бууруулан, хүлэмжийн хийн шингээлт, усны нөөцийг нэмэгдүүлж, уур амьсгалын өөрчлөлтийг сааруулж, ногоон хөгжлийн сэргэлтийг эрчимжүүлнэ гэсэн төлөвлөгөөний дагуу манай үйлдвэрийн хувьд энэ онд 3000 гаруй 2-3 настай улиас мод 2 га-д мэргэжлийн эрх бүхий байгууллага болох “Ногоон харш” ХХК-аар тариалалт болоод цаашидын ургалт арчилгааг хийж гүйцэтгүүлэхээр гэрээлэн ажиллаж байна.

Зураг 12. Үйлдвэрийн хашаа тойруулан мод тариалж байгаа байдал

4.5 Хөрсөн бүрхэвчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөлөх

№	Арга хэмжээ	Хэрэгжилтийн товч тодорхойлолт	Биелэлтийн хувь
1	Тоос тоосонцор үүсгэж болохуйц үйлдвэрийн газрыг хатуу хучилттай болгох	Үйлдвэрийн түүхий хадгалах талбайн хэсгийг хатуу хучилттай болгож, хөрсөнд нэвчих болон агаарт дэгдэх тоосжилтийг багасгах	100%
2	Түүхий эд болон, цементийн тээврийн замын орчны тоосжилт үүсгэх	Зам талбайн тоосжилтын арчилгаа усалгааг цаг тухайд нь хийж хэвших	100%

4.5.1 Түүхий эд талбайн хэсгийг хатуу хучилттай болгох

Цементийн тээрийн хэсэг болон, Төмрийн хүдрийн талбай, Шохойн чулууны талбайн баруун за хэсэгт хэсэгчилсэн цутгалтууд мэргэжлийн байгууллагаар 6647m² зам талбайг хийж гүйцэтгэв.

Зураг 13. Үйлдвэрийн түүхий эдийн талбайд болон савалгааны зорчих хэсгийн хучилт хийхийн өмнө байгаа байдал

Зураг 14. Хучилт хийгдсэний дараах байгаа байдал

4.5.2 Тээврийн зам талбайн тоосжилтоос сэргийлэх бууруулах арга хэмжээ

Тээврийн явцад гарах зарим тоосжилтын болон зам товчлох асуудалд Цемент худалдан авах болон, түүхий эд тээвэрлэж буй гэрээнд батлагдсан зам буюу засмал замаас үйлдвэр хүртэлх сайжруулсан шороон замаар заавал зорчих талаар тусгаж өгсөн бөгөөд, замыг засаж сайжруулсан тул зам товчлох гарц бүрд тэмдэг тэмдэглэгээг байршуулсан болон бороогүй хуурайшилттай өдөр бүр усалгаа хийж ажиллаж байна.

/Зам засвар болон усалгаа чийгшүүлж буй үйл явцын зургыг дээр харуулсан болно./

Зураг 15. Тээврийн машинуудыг зориулалтын замаар явахыг сануулсан тэмдэглэгээ байршуулсан байдал

Зураг 16. Зориулалтын бус зам товчлох хэсгийг хааж зогоон татсан байдал.

4.6 Амьтны аймагт үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл

№	Арга хэмжээ	Хэрэгжилтийн товч тодорхойлолт	Биелэлтийн хувь
1	Үйлдвэрийн болон орчны талбай дахь амьтны аймаг нөлөөлөлд өртөх	Амьтны мониторинг судалгааг жилд 1-2 удаа явуулж, үр дагаврыг тогтмол хянах	60%

4.5.1 Амьтны мониторинг судалгаа хийх

Судалгааны арга зүй: Үйлдвэрлэлийн нөлөөллийн бүсэд амьтны судалгаа хийхэд тохиромжтой арга нь замналын арга байдаг бөгөөд энэхүү аргыг дүйцүүлэн хамгаалах газрын судалгаанд ашиглана. Замналын арга гэдэг нь автомашинаар газрын байдалд тохируулан тодорхой замнал /маршрут/-ын дагуу явж тааралдсан амьтдыг тоолж бүртгэхийг хэлдэг бөгөөд .Үнэг, туулай жигүүртэн гэх мэт амьтан 5 км-ээс бага зайд ойртоход үргэж дараагийн трансектийн бүс рүү орж давхар тоологдох магадлалтай болдог тул трансект хоорондын зайг 5 км-ээс багагүй байхаар амьтан тааралдах бүрд маягтын дагуу дэлгэрэнгүй бүртгэх ба дараах мэдээллийг тусгасан. Үүнд:

- Мониторинг хийж гүйцэтгэсэн ажилтны нэр
- Огноо
- Мониторинг хийж эхэлсэн, дууссан цаг
- Харьяалагдах засаг захиргааны нэр: аймаг, сум, баг
- Трансектийн дугаар
- Нийт харсан амьтны тоо
- Зүйлийн монгол нэршил
- Ажигласан цаг: Судалгааны явцад мэдээлэл цуглуулсан цаг, минутыг бичнэ
- Солбицол: зэрлэг амьтан тэмдэглэсэн тухайн цэгийн солбицлыг тэмдэглэнэ.

Төслийн талбай орчим нь антропоген нөлөөлөлд өртсөн учраас том хөхтөн амьтад

байхгүй, харин нүх ухаж орогнодог жижиг хөхтөн амьтад болон шавжийн ангийн зарим төлөөллүүд бий. Үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаанаас амьтны аймагт учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөллүүдийг бууруулах дараах арга хэмжээнүүдийг авч хэрэгжүүлэх хэрэгтэй.

Зураг 17. Үйлдвэрийн нөлөөллийн бүсэд орших амьтдын зураг

5. ТҮҮХ, СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

Байгаль орчны нөлөөлөх байдлын нарийвчлалсан үнэлгээний судалгаанд тусгасны дагуу үйлдвэрлэлийн орчимд ямар нэгэн түүх археологийн дурсгал илрээгүй, мөн хөрсний хувьд намаг цэвдэг бүхий бамбалзуур хөрстэй палеонтологийн талаас нөлөөлөх зүйлгүй гэж тогтоогдсон.

А. Археологийн судалгаа. Цементийн үйлдвэрийн орчим нь улсын чанартай авто зам, төмөр зам, өндөр хүчдэлийн шугам зэрэгт холбогдсон дэд бүтэц сайтар хөгжсөн бүс нутаг бөгөөд эртнээс эхлэн хүн тасралтгүй орших амьдарч байсан нутаг учир эртний түүх, археологийн хайгуул судалгааны ажил хийгдээгүй учир Монгол улсын болон аймаг, орон нутгийн тусгай хамгаалалттай түүх, археологийн томоохон дурсгал бүртгэгдээгүй байна. Иймд түүхийн олон үеийн дурсгал байх магадлалтай хэдий ч уг газар нь намагтай, цэвдэг бүхий бамбалзуур хөрстэй байгаа нь дурсгал байх магадлалыг багасгаж байна. Судалгааны үр дүнд ямар нэгэн түүх археологийн дурсгал илрээгүй болно.

Б. Палеонтологийн судалгаа. Төсөл хэрэгжих талбайд явуулсан палеонтологийн хайгуул, тандан судалгааны үр дүнд палеонтологийн олдвор эртний амьтан ургамлын чулуужсан үлдэгдэл илрээгүй болно. Гэсэн хэдий ч энэ талбайд тархсан девоны настай Горхи формацын улаан хасын үеүд нь микро амьтны үлдэгдэл радиолар элбэгтэй бөгөөд түүнд силур-девоны цаг үеийн радиоларын 4 цогцолборыг ялгаж, хурдсын насыг нарийвчлан тогтоож байсан стратиграфийн ач холбогдолтой зүсэлтүүдтэй дүүрэгт тус цементийн үйлдвэрийн талбай

хамаарагддаг тул цаашид анхаарч ажиллах шаардлагатай. Бидний судалгаагаар одоогоор цементийн үйлдвэр нь доод девоны Сэргэлэн формацын ногоон занарын зузаалаг дээр байрлаж байгаа нь тогтоогдсон тул палеонтологийн талаас нөлөөлөх зүйлгүй юм.

6. ХИМИЙН БОДИСЫН ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

“Химийн хорт болон аюултай бодисын тухай” хуулийн 17 дугаар зүйлд заасны дагуу химийн хорт бодис үйлдвэрлэх, хадгалах, ашиглах үйл ажиллагаа эрхлэх аливаа төсөл нь байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний хүрээнд эрсдлийн үнэлгээ хийлгэсэн байх шаардлагатай. Химийн хорт болон аюултай бодисын эрсдлийн үнэлгээний зорилго нь төслийн үйл ажиллагаанаас болон төсөл хэрэгжих явцад үүсэж болох осол, аюулын үед ялгарах химийн бодисоос хүний эрүүл мэнд, байгаль орчинд үзүүлж болох эрсдлийг үнэлэн тодорхойлж, тэдгээрээс гарах үр дагавар, түүнийг бууруулах арга хэмжээг тодорхойлоход оршино.

“Мөнхийн баян гал” ХХК-ийн “Цементийн үйлдвэр барих” төслийн дотоод хяналтын лабораторийн үйл ажиллагаанд хэрэглэгдэх химийн бодисын эрсдлийн үнэлгээг “Химийн хорт ба аюултай бодисын тухай” болон “Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай” хуулиудад заасны дагуу Байгаль орчны

нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний хүрээнд хийж гүйцэтгэв. Эрсдлийн үнэлгээг Байгаль орчин, ногоон хөгжлийн сайд, Эрүүл мэндийн сайд, Онцгой байдлын ерөнхий газрын даргын 2012 оны А-50/378/565 дугаар хамтарсан тушаалын 1 дүгээр хавсралтаар батлагдсан “Химийн хорт болон аюултай бодисын эрсдлийн үнэлгээ хийх журам”, 2 дугаар хавсралтаар батлагдсан “Химийн хорт болон аюултай бодисын эрсдлийн үнэлгээ хийх аргачлалын” -ын дагуу гүйцэтгэсэн болно.

Эрсдлийн үнэлгээ нь хүний эрүүл мэндийн эрсдлийн үнэлгээ (ХЭМЭҮ), байгаль орчны эрсдлийн үнэлгээ (БОЭҮ), осол, аюулын эрсдлийн үнэлгээ (ОАЭҮ) гэсэн үндсэн хэсгүүдээс бүрдэж байгаа бөгөөд дээрх аргачлалд тусгагдсан ерөнхий зарчим, арга зүйг баримтлан эдгээр эрсдлийн үнэлгээг хийж гүйцэтгэсэн.

Хүний эрүүл мэндийн эрсдлийн ба Байгаль орчны эрсдлийн үнэлгээг хийх арга зүй нь ерөнхийдөө ижил байх бөгөөд хүн болон экологийн хүлээн авагчид бохирдолд ямар замаар өртснөөс эрүүл мэндэд хэрхэн нөлөөлж болохыг үнэлэхэд чиглэгддэг. Харин осол, аюулын эрсдлийн үнэлгээ нь байгалийн болон хүний үйл ажиллагаатай холбоотойгоор үүсэж болох аюул, ослын магадлал, давтамж, хүчийг тогтоож, тэдгээрийн хүний эрүүл мэнд, байгаль орчин, эд хөрөнгөд учруулж болох хохирол, сөрөг нөлөөллийг үнэлэх зорилготой байдаг.

Энэхүү үнэлгээнд дор дурьдсан зүйлсийг хамруулаа. Үүнд:

- Химийн хортой болон аюултай бодисын нөлөөллөөс үүдэн бий болох эрсдлийг тодорхойлох;
- Эрсдлийг бууруулах болон арилгах арга хэмжээний төлөвлөгөө боловсруулах;
- Хяналт-шинжилгээний хөтөлбөр боловсруулах;

- Эрсдлийн хор хөнөөлийг бууруулах, арилгах арга хэмжээний талаар зөвлөмж боловсруулах;
- Осол аюулын үед авч хэрэгжүүлэх хоргүйжүүлэн саармагжуулах арга хэмжээ авах аргачлал боловсруулах

“Мөнхийн баян гал” ХХК-ийн “Цементийн үйлдвэр барих” төсөл нь дотоод хяналтын лабораторийн үйл ажиллагаандаа 48 нэрийн химийн бодис ашиглах тул эрүүл мэндэд үзүүлэх эрсдлийн үнэлгээг хийх зайлшгүй шаардлага тулгарсан юм.

Аливаа химийн бодисын физик-химийн ангилал нь тухайн бодисын тэсрэмтгий, шатамхай, мөн хүчилтөрөгчтэй исэлдэх шинж чанар дээр үндэслэгдсэн байдаг.

Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайд, Эрүүл мэндийн сайдын 2009 оны 04/04 тоот хамтарсан тушаалын 1 дугаар хавсралт ёсоор химийн аюултай бодисын, мөн тушаалын 2 дугаар хавсралтад химийн хортой бодисын ангилалыг тус тус оруулсан байдаг билээ. Энэ талаар 48 төрийн химийн бодисонд тусгай зөвшөөрөл авч ажиллав.

№	Арга хэмжээ	Хэрэгжилтийн товч тодорхойлолт	Биелэлтийн хувь
1	Химийн бодисын хор аюул, аюулгүй ажиллагааны сургалт	Химийн бодистой ажилладаг ажилчид хор аюулын мэдлэгтэй болох	100%
2	Хүчил шүлтэнд тэсвэртэй тусгай зориулалтын хувцас, хэрэгслээр хангах	Тусгай зориулалтын хувцас хэрэглэлийг тогтсон стандартаар хангаж ажиллах	100%
3	Химийн хорт болон аюулгүй бодисын хог хаягдлыг устгах	Химийн хортой хог хаягдлыг бүртгэж, устгах акт хөтлөх	100%
4	Химийн бодис алдагдахаас урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ авах, болзошгүй аюулын үед аврах баг бэлтгэх	Химийн хорт бодистой агуулахын аюулгүй байдал хамгаалалтыг сайжруулах, гал унтраах хэрэгслийг бэлэн байлгах	100%
5	Химийн бодисын хэрэглэх тусгай зөвшөөрөл авах	Байгаль орчин аялал жуулчлалын яаманд шаардлагатай материалыг бүрдүүлж хэрэгжилтийг хангах	100%

6.1 Химийн бодис хор аюулын тухай аюулгүй ажиллагааны сургалт

Эрх бүхий мэргэжлийн байгууллагаас химийн бодистой харьцаж ажилладаг лабораторын ажилчдад химийн бодисын хор хөнөөлийн талаар болон зохиох мэдлэгийг, сургалтын тэдгээрийн ажилтнуудын химийн бодисын талаархи хууль, эрх зүйн боловсрол, мэдлэгийг дээшлүүлэх зорилгоор сургалтыг үйлдвэрийн хэмжээнд 2 удаа зохион байгуулж ажиллав.

Зураг 18. Химийн бодистой харьцаж ажилладаг ажилчдын сургалт.

6.2 Хүчил шүлтэнд тэсвэртэй тусгай зориулалтын хувцас, хэрэгслээр хангах

Химийн агуулахад орохдоо тусгай зориулалтын маск болон хүчил шүлтэнд тэсвэртэй бээлий хамгаалалтын хувцас өмсөж орох ёстой. Химийн бодис хаягдлыг хадгалахдаа химийн шинж чанарыг харгазан үзэх шаардлагатай. 2023 оны үйлдвэрлэлийн чанарын судалгааны лабораторид хэрэглэх ажлын хувцас болон хүчил шүлттэй орчинд хэрэглэх тусгай хамгаалалтын хувцасыг ажлын байруудад бүрэн хангаж ажиллах ажил үүргийг гүйцэтгүүлж байна.

6.3 Химийн хортой хог хаягдлыг бүртгэж, устгах акт хөтлөх

Монгол улсын хэмжээнд аюултай хог хаягдлыг устгах эрх бүхий мэргэжлийн байгууллага буюу “Элемент” ХХК-д

-Хүчлийн холимог хаягдал 44л

- Бодисын хоосон сав 14.3 кг   Нийт: 58.3 кг идэмхий хортой бодисыг устгуулав.

Устгасан аргачлал:

Идэмхий болон хортой хаягдлыг “Элемент ХХК -ийн аюултай хог хаягдал хүлээн авах устгах комисс хүлээн авч саармагжуулан зориулалтын шатаах зууханд 1150°C д бүрэн шатааж хаягдал үнсийг ландфиллдэж устгав.

/хавсралтанд албан ёсны хаягдлыг устгасан актыг хавсаргав. /

Зураг 19. Химийн бодисын шингэн хаягдал мөн сав баглаа боодлыг ачиж буй байдал

6.4 Химийн бодис алдагдахаас урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ авах, болзошгүй аюулын үед аврах баг бэлтгэх

Химийн бодис алдагдах хүчил шүлтэнд хордож болзошгүй нөхцөл байдалд Химийн хорт бодистой агуулахын аюулгүй байдал хамгаалалтыг сайжруулах, гал унтраах хэрэгслийг бэлэн байлгах ажлын хүрээнд аюулгүй байдалд онцгой анхаарч урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг зохион байгуулж хэрвээ асуудал илэрвэл хариу арга хэмжээг хэрхэн авах талаар аврах сайн дурын багийн хүрээнд үзүүлэх сургалтыг зохион байгуулан ажиллаж байв.

Зураг 20. Аврах ажиллагааны үзүүлэх сургалт зохион байгуулж байна.

6.5 Химийн бодисын хэрэглэх тусгай зөвшөөрөл авах

2023 оны хугацаанд химийн хорт болон аюултай бодисыг экспортлох, импортлох, хил дамнуулан тээвэрлэх, үйлдвэрлэх, ашиглах, худалдах аж ахуйн үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрлийг зохих хууль дүрмийн дагуу шаардлагатай бичиг материалыг бүрдүүлэн тусгай зөвшөөрлийг 5 жилээр сунгуулан авсан. /Хавсралтанд тусгай зөвшөөрлийн хуулбарын оруулав. /

7. ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

№	Арга хэмжээ	Хэрэгжилтийн товч тодорхойлолт	Биелэлтийн хувь
1	Хог хаягдлыг зөвшөөрөгдсөн цэгт ачуулах	Тогтсон гэрээний дагуу орон нутгийн хот тохижуулахын газар хог хаягдлыг ачуулах	100%
2	Хог хаягдлын тооллого хийж, эх үүсвэр тус бүрээс жилд үүсэх хаягдлын төрөл, тоо хэмжээг нарийвчлан тогтоох	Түр хогын цэгт байрлах ахуйн болон үйлдвэрлэлээс гарах хатуу хог хаягдлын зарим шаардлагатай хэсгийг зөвшөөрөгдсөн байгууллагад шилжүүлсэн бөгөөд шингэн хаягдлыг мөн эрх бүхий байгууллагад шилжүүлсэн устгуулсан болно.	60%
3	Ажиллагсад хог хаягдлын хууль эрхзүйн орчин, хог хаягдлын менежментийн чиглэлээр сургалт зохион байгуулах	Нийт үйлдвэрийн ажилчид, дарга удирдлагуудад байгаль орчны хууль дүрэм, хог хаягдлын эрхзүйн орчны талаар мэдлэг мэдээллийг сургалтаар олгосон.	100%

7.1 Орон нутгийн хог хаягдлын гэрээний дагуу А/ 178 захирамжийн

- У47° 32' 15" E107° 18' 9"
- У47° 31' 16" E107° 18' 11"
- У47° 32' 13" E107° 18' 15"
- У47° 32' 12" E107° 18' 13"
- У47° 31' 12" E107° 18' 11" координат бүхий газарт хог хаягдлын түр цэгт байрласан хатуу хог хаягдлыг орон нутгийн хот тохижуулах газартай байгуулсан гэрээний дагуу ачуулж шаардлагатай төмрийн хаягдлыг дахивар авдаг газарт шилжүүлэв.

7.1.1 Нийтийн их цэвэрлэгээ болон орчны тохижилт үйлчилгээг үйлдвэрийн нийт ажилчидтай мөн туслан гүйцэтгэгч байгууллагын ажилчидтай хамтран улирал бүр зохион байгуулж ажилладаг бөгөөд үйлдвэрийн ажлын ачаалалаас шалтгаалан төлөвлөгөөт тогтмол цаг хугацаанд хийж чадаагүй ч тохижилтын цэвэрлэгэе цаг хугацаандаа хийж ажиллаж байв.

Зураг 21. Нийтийн цэвэрлэгээ болон тохижилт хийгдэж буй байдал.

7.2 Нийт үйлдвэрийн хэмжээнд ялгарах ахуйн болон үйлдвэрийн хог хаягдлыг түр хогийн цэгт байршуулан шаардлагатай хог хаягдлыг ангилан ялгах үйл явц зохиох хэмжээнд хийгдсэн дахивар хүлээн авах байгууллагуудын ангилан ялгалт хийгдсэн байдлыг зургаар харуулав.

Зураг 22. Хог хаягдлын ангилан ялгалт хийгдсэн байдал.

7.3 Хог хаягдлын хууль эрхзүйн орчин, хог хаягдлын менежментийн чиглэлээр сургалт зохион байгуулах ажлууд

Хог хаягдлын тухай хууль тогтоомж нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль, Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хууль, Химийн хорт болон аюултай бодисын тухай хууль, Агаарын бохирдлын төлбөрийн тухай хууль, Агаарын тухай хууль, Ус бохирдуулсны төлбөрийн тухай хууль, Усны тухай хууль, Эрүүл ахуйн тухай хууль, Хот, суурины ус хангамж, ариутгах татуургын ашиглалтын тухай хууль, энэ хууль болон эдгээр хуультай нийцүүлэн гаргасан хууль тогтоомжийн бусад актаас бүрдэнэ.

Монгол Улсын олон улсын гэрээнд энэ хуульд зааснаас өөрөөр заасан бол олон улсын гэрээний заалтыг дагаж мөрдөнө.

Хуулийн үйлчлэх хүрээ

3.1.Энэ хуулиар дараахь хог хаягдалтай холбогдсон харилцааг зохицуулна:

3.1.1.энгийн хатуу хог хаягдал;

3.1.2.цацраг идэвхт хог хаягдлаас бусад хий, шингэн, хатуу төлөвт орших аюултай хог хаягдал.

Зураг 23. Хог хаягдлын талаар сургалт зааварчилгаа хийж байна.

8. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН МЕНЕЖМЕНТ

№	Арга хэмжээ	Хэрэгжилтийн товч тодорхойлолт	Биелэлтийн хувь
1	Хүрээлэн буй орчин ба, хүний эрүүл мэнд	Ажиллагсдыг жил бүр эрүүл мэндийн урьдчилан сэргийлэх үзлэгт хамруулах	100%
		Ажлын байранд анхан шатны тусламж үйлчилгээний иж бүрэн багаж хэрэгслийг авч, байрлуулах.	100%
		Ажиллагсдыг нэг бүрийн хамгаалах хэрэгслээр бүрэн хангах	100%
2.	Төслөөс байгаль орчин, нийгэм эдийн засагт үзүүлэх нөлөөлөл	Байгаль орчны аудит 2 жил тутамд хийлгэх	100%

8.1 Нийт ажилчдын эрүүл мэндийн хугацаат болон, эрсдэл бүхий орчинд ажилладаг ажилчдыг мэргэжлээс шалтгаалах үзлэг оношилгоонд тогтмол хамруулж ажилладаг бөгөөд, Үйлдвэрлэлээс гарах тоосжилт байгаль орчны сөрөг нөлөөлөл нь хэрхэн хүний биед хор уршиг нөлөөллийг үүсгэж байна түүнийг хэрхэн бууруулах хэрхэн хариу арга хэмжээ авах талаарх дүн мэдээг хийж ажиллаж байна.

Үүнд: -Тоосонцорын нөлөөлөл

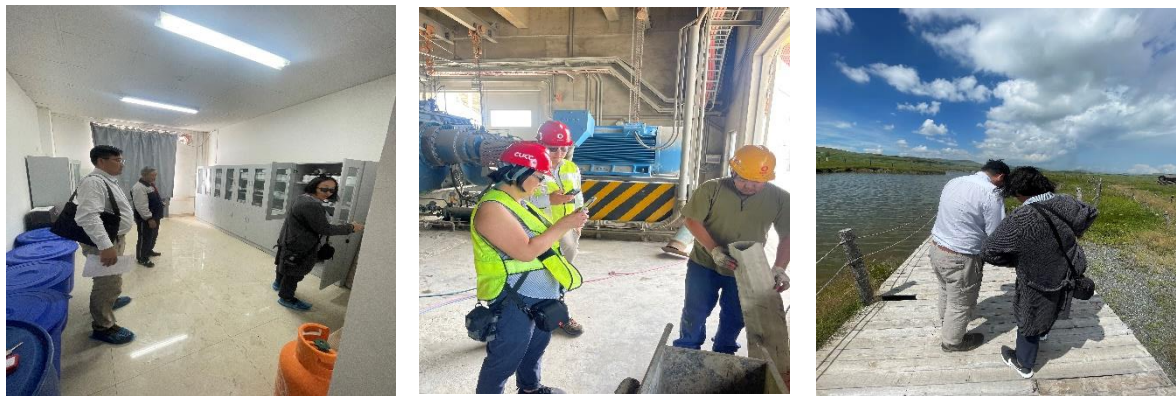
-Дуу чимээ

-Чийгшил зэргийг тооцон хариу арга хэмжээг үе шаттай авч ажиллаж байна.

Тухайн ажилтныг эрсдэлээс хамгаалах арга аргачлал нь амны хаалт, хордлого тайлах хоол хүнс тэжээлийг зохих цаг хугацаанд тогтмол хэрэглэх Мөн эрсдэлийн эх үүсвэрт хариу арга хэмжээг авах, энэ нь тоос дуу чимээг ялгаруулах тоног төхөөрөмж дээр тоосжилт бууруулах шүүлтүүрүүд байрлуулах дуу чимээ намасгах арга аргачлалыг хэрэглэх зэрэг ажлуудыг цаашид засаж сайжруулан ажиллаж байна.

8.2 Байгаль орчны аудитыг 2 жил тутамд хийж хэрэгжүүлэх

Байгаль орчны аудитыг улс үндэстний экологийн аюулгүй байдлыг хангах, үйлдвэрлэлийн явцад байгалийн баялгийг зохистой ашиглах, хамгаалах, байгалийн болон хүний үйл ажиллагааны нөлөөгөөр үүсэх онцгой нөхцөл, эрсдлээс урьдчилан сэргийлэх, зохион байгуулалт, эрх зүйн механизмыг хэрэгжүүлэх гол хөшүүрэг болгон ашигладаг нь тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлал, нийгэм – экологи – эдийн засгийн уялдаа холбоог бэхжүүлэхэд чухал ач холбогдолтой байдаг билээ. Иймийн тулд манай үйлдвэрийн хувьд эрх бүхий мэргэжлийн байгууллагаар цаг тухайд байгаль орчны аудитыг хийлгэж гарсан тайлан зөвлөмжийн дагуу үйл ажиллагаа явуулж байна.

Зураг 24. БО-н аудит хяналт шинэжилгээ хийж байна.

---ooOOOOoo---

9. БОМТ, түүний хэрэгжилтийг нөлөөллийг бүс дэх иргэдэд хэлэлцүүлэх танилцуулах

№	Арга хэмжээ	Хэрэгжилтийн товч тодорхойлолт	Биелэлтийн хувь
1	Орон нутгийн иргэдэд БО-ны талаар хийж хэрэгжүүлж байгаа ажлуудыг танилцуулах	Үйлдвэрлэл явагдаж байх хугацаанд тайлангын явц хийж буй ажлуудыг зарим иргэдэд танилцуулав.	100%
2	Орон нутгийн иргэдийг дэмжих санал бодлоо хамтран солилцох	Үйлдвэрийн ойр орших нутгийн иргэдтэй санал бодлоо солилцохын сацуу үйлдвэрийн хашаанаас хадлан авах талбайг чөлөөлж өгөв.	100%

9.1 Үйлдвэрийн байгаль орчны хамгаалах арга хэмжээнүүдийн хэрэгжилт, ашиглаж буй багаж, тоног төхөөрөмжийн тухай мэдээлэлийн танилцуулав. Түүнчлэн үйлдвэрийн хашаанд дахь талбайд хадлан хадаж авав.

Зураг 25. Нутгийн иргэдэд хийсэн ажлуудаа танилцуулж байна.

Зураг 26. Нутгийн иргэдэд үйлдвэрийн хашаанд хадлан хадаж буй байдал.

10. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ЗАРДАЛ

д/д	Үйл ажиллагааны чиглэл	Төлөвлөсөн төсөв /мян. ₮/	Зарцуулсан төсөв/мян. ₮/
1	Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө	36.000.0	136.000.0
2	Нөлөөллийг бууруулах үйл ажиллагаа	53.500.0	43.725.0
3	Хог хаягдлын менежмент	4.0	2.438.0
4	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр	10.282.0	4.285.0
Нийт		103.782.0	186.448.0

---ooOoooooo---

ЗУРГИЙН ЖАГСААЛТ

<i>Зураг. 1 Байгууламжийн ерөнхий бүтэц зохион байгуулалт.....</i>	<i>3</i>
<i>Зураг. 2 Үйлдвэрийн зохиомжит зураг.....</i>	<i>4</i>
<i>Зураг. 3 Үйлдвэрлэлийн ерөнхий схем.....</i>	<i>7</i>
<i>Зураг. 4 Үйлдвэрлэлийн ерөнхий бүдүүвч.....</i>	<i>8</i>
<i>Зураг. 5 Орчны цахиур болон цулцангын тоосжилт хэмжих буй байдал.....</i>	<i>16</i>
<i>Зураг. 6 Агаарын харьцангуй чийглэг (% тоосжилт хэмжих буй байдал.....</i>	<i>16</i>
<i>Зураг. 7 Усалгаа хийж буй байдал.....</i>	<i>17</i>
<i>Зураг. 8 Тоос шүүх систем.....</i>	<i>18</i>
<i>Зураг. 9 Тоос сорох, хураах төхөөрөмжүүдийн зарим хэсэгт байгаа байдал.....</i>	<i>18</i>
<i>Зураг. 10 Цэвэрлэх байгууламжийн гадаад, дотоод байдал.....</i>	<i>20</i>
<i>Зураг. 11 Цэвэр, бохир усны шинжилгээг эх үүсвэр болон тунасан хэсгээс авч байгаа байдал.....</i>	<i>21</i>
<i>Зураг. 12 Үйлдвэрийн хашаа тойруулан мод тариалж байгаа байдал.....</i>	<i>22</i>
<i>Зураг. 13 Үйлдвэрийн түүхий эдийн талбайд болон савалгааны зорчих хэсгийн хучилт хийхийн өмнө байгаа байдал.....</i>	<i>23</i>
<i>Зураг. 14 Хучилт хийгдсэний дараах байгаа байдал.....</i>	<i>24</i>
<i>Зураг. 15 Тээврийн машинуудыг зориулалтын замаар явахыг сануулсан тэмдэглэгээ байршуулсан байдал.....</i>	<i>24</i>
<i>Зураг. 16 Зориулалтын бус зам товчлох хэсгийг хааж зогоон татсан байдал.....</i>	<i>25</i>
<i>Зураг. 17 Үйлдвэрийн нөлөөллийн бүсэд орших амьтдын зураг.....</i>	<i>26</i>
<i>Зураг. 18 Химийн бодистой харьцаж ажилладаг ажилчдын сургалт.....</i>	<i>29</i>
<i>Зураг. 19 Химийн бодисын шингэн хаягдал мөн сав баглаа боодлыг ачиж буй байдал.....</i>	<i>30</i>
<i>Зураг. 20 Аврах ажиллагааны үзүүлэх сургалт зохион байгуулж байна.....</i>	<i>30</i>
<i>Зураг. 21 Нийтийн цэвэрлэгээ болон тохижилт хийгдэж буй байдал.....</i>	<i>32</i>
<i>Зураг. 22 Хог хаягдлын ангилан ялгалт хийгдсэн байдал.....</i>	<i>32</i>
<i>Зураг. 23 Хог хаягдлын талаар сургалт зааварчилгаа хийж байна.....</i>	<i>33</i>
<i>Зураг. 24 БО-н аудит хяналт шинжилгээ хийж байна.....</i>	<i>34</i>
<i>Зураг. 25 Нутгийн иргэдэд хийсэн ажлуудаа танилцуулж байна.....</i>	<i>35</i>
<i>Зураг. 26 Нутгийн иргэдэд үйлдвэрийн хашаанд хадлан хадаж буй байдал.....</i>	<i>35</i>

Хавсралт

1. Улсын бүртгэлийн гэрчилгээ
2. Тусгай зөвшөөрөл
3. Газрын гэрчилгээ
4. Газрын гэрээ 2023 он
5. Кадастрын зураг
6. Хог хаягдлын гэрээ,
7. Аюултай хог хаягдлын гэрээ
8. Ус ашиглах эрхийн бичиг
9. Хаягдал ус хаях, зайлуулах зөвшөөрөл
10. Химийн бодис ашиглах тусгай зөвшөөрөл
11. Аюултай хог хаягдлын акт .

МОНГОЛ УЛС

УЛСЫН БҮРТГЭЛИЙН ГЭРЧИЛГЭЭ

2007.02.14

/ Бүртгэсэн он, сар, өдөр /

№ 000063241

9019024058

/ Улсын бүртгэлийн дугаар /

5118115

/ Регистрийн дугаар /

Мөнхийн баян гал

Гадаадын хөрөнгө оруулалттай хязгаарлагдмал
хариуцлагатай компани

/ Хуулийн этгээдийн нэр, хариуцлагын хэлбэр /

Дүрэм

/ Үүсгэн байгуулах баримт бичиг /

Тушаал

/ шийдвэрийн нэр /

А-517

/ дугаар /

2007.02.09

/ он, сар, өдөр /

4610

/ код /

Гадаад худалдаа

/ Үндсэн эрхлэх үйл ажиллагааны чиглэл /

4663

Барилгын материал, техник, сантехник, халаалт, ус түгээх төхөөрөмж болон
тэдгээрийн туслах төхөөрөмжийн бөөний худалдаа

/ код /

/ Туслах эрхлэх үйл ажиллагааны чиглэл /

13.02.13~15.02.13

/ хугацаа /

1

/ гишүүдийн тоо /

136,650.00

/ өөрийн хөрөнгийн хэмжээ, мянган төгрөгөөр /

Улаанбаатар, Баянзүрх, 13-р хороо, алтан тэвш хороолол, аос, 124, Утас1: 458890, Утас2: 468890, Факс:

/ хуулийн этгээдийн элбэг ёсны хаяг /

Улсын бүртгэлийн ерөнхий
газрын Бүртгэлийн газар

/ бүртгэсэн байгууллагын нэр /

Гэрчилгээ дахин олгосон 2013 он 8 сар 30 өдөр

УЛААНБААТАР 5298722

Харилцах дансны бүртгэл

Харилцагч банкны нэр	Дансны төрөл	Дансны дугаар	Бүртгэсэн ажилтан тэмдэг
Голомт банк	Төгрөгийн	1605009268	Ч.Балцэцэг
Голомт банк	Валютын	1601412907	Д.Чулуунтуяа
Голомт банк	Валютын	1601330646	Ц.Цэдэндорж

Хуулийн этгээдийн үүсгэн байгуулах баримт бичигт оруулсан нэмэлт өөрчлөлтийн бүртгэл

Д/д	Нэмэлт өөрчлөлтийн агуулга	Бүртгэсэн	
		Огноо	Ажилтан тэмдэг
1	WANG овогтой JINCHENG-г Гүйцэтгэх захирал-р томилсныг бүртгэв.	2013.07.24	Г.Өлзийбаяр
2	Дахин гэрчилгээ болгов.	2013.08.30	Э.Мөнхзаяа
3	Bai овогтой Dongzhi -г Гүйцэтгэх захирал-р томилсныг бүртгэв.	2015.01.16	А.Мөнхсайхан
4	Ажиллах хугацааг 2015.02.13 -ний өдрөөс 2017.02.13 -ний өдөр хүртэл сунгасныг бүртгэв.	2015.01.16	А.Мөнхсайхан
5	Ажиллах хугацааг 2017.02.13 -ний өдрөөс 2019.02.13 -ний өдөр хүртэл сунгасныг бүртгэв.	2015.12.21	Ж.Оюунмаа
6	Улаанбаатар, Сүхбаатар, 5-р хороо, нарны зам, 81, Жэй Эс тауэр, 501 тоот тосгон, Утас1 70009188, Утас2 88085847, 4-экс хаягийг шинээр бүртгэв.	2018.03.22	Х.Түвшинтөр
7	3290 Барилгын материалын үйлдвэрлэлийн: 3.2 1 - Технологийн иж бүрэн бамжлага бүхий цементийн үйлдвэрлэл /2016.09.26-2021.09.26/ эрхлэх үйл ажиллагаа шинээр бүртгэв.	2018.03.22	Х.Түвшинтөр
8	5403766 регистр, 9019049105 бүртгэлийн дугаартай "Улаанцахар" ХХК-г нэвтрээснийг бүртгэв.	2018.03.14	Х.Түвшинтөр
9	Энгийн хөрөнгийн хэмжээ 130287 мян.төг-р нэмэгдэж нийт 266907 мян.төг болсон өөрчлөлтийг бүртгэв.	2018.03.14	Х.Түвшинтөр
11	Ажиллах хугацааг 2019.02.13 -ний өдрөөс 2021.02.13 -ний өдөр хүртэл сунгах хий. Wang, Mao -г Гүйцэтгэх захирал-р томилсныг бүртгэв.	2019.05.17	Д.Чулуунтуяа
12	Эцсийн өмчлөгч 0 иргэн бүртгэв.	2020.04.29	Г.Алтай
13	07100 Ашигт малтмал ашиглалт /2009.07.30-2039.07.30/ үйл ажиллагаа шинээр бүртгэв.	2020.04.29	Г.Алтай
14	Үйл ажиллагаа эрхлэх хугацааг хуульчлалгүй болгов.	2021.01.20	Э.Эрдэнэбилэг

Энэхүү гэрчилгээг хурамчаар үйлдсэн этгээдэд Монгол Улсын хуулийн дагуу хариуцлага хүлээлгэнэ. Улсын бүртгэлийн гэрчилгээ засвартай бол хүчингүй.

0009449

БАРИЛГА, ХОТ БАЙГУУЛАЛТЫН ЯАМ ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРӨЛ

Дугаар...МУ 41-109/21

“Аж ахуйн үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрлийн тухай” Монгол Улсын хуулийг үндэслэн ..... Төв ..... аймаг/нийслэлийн ..... Сэргэлэн ..... сум/дүүргийн ..... " Мөнхийн баянгал " ХХК ..... -д
9019024058 5118115
/улсын бүртгэлийн дугаар/ ..... /регистрийн дугаар/

Материалын үйлдвэрлэл: 1.1 заалтын дагуу сунгах .....

..... ажил, үйлчилгээ эрхлэх тусгай зөвшөөрлийг ..2021 оны ..09. -р сарын ..15. -ны өдрөөс .. таван..... жилийн хугацаатай олгов.

Тусгай зөвшөөрөл нь хавсралт болон гэрээний хамт хүчинтэй.

БАРИЛГА, ХОТ
БАЙГУУЛАЛТЫН САЙД

Б.МӨНХБААТАР

2021... он 09... сар 15... өдөр

Улаанбаатар хот

Ажил, үйлчилгээний төрөл:

**МҮ 1-1. Технологийн иж бүрэн дамжлага бүхий
цементийн үйлдвэр
(хуурай аргын)**

Тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчийн хаяг: .....

Төв аймаг, Сэргэлэн сум, 1-р баг

Компанийн захирал /эзэн/ ..... **ВАН МАО** ..... /овог, нэр/

Утас: ..... **88088847** ..... Факс: ..... **70009188** ..... И-мэйл: **mzns8890@163.com** .....
88088876

МУ-41-109/21 дугаар гэрчилгээний хавсралт
Гэрчилгээний хамт хүчинтэй.

ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН ГЭРЧИЛГЭЭНИЙ ХАВСРАЛТ

Нэмэлт, өөрчлөлт:

..... он ..... сар ..... өдөр

МОНГОЛ УЛС

АЖ АХУЙН НЭГЖИЙН ГАЗАР АШИГЛАХ ЭРХИЙН

ГЭРЧИЛГЭЭ

Дугаар: 0000124341

Хятад улсын харъяат Мөнхийн баян гол ХХК 5118115
(нэр) (регистр)

Сумын Засаг даргын захирамж 20 22 оны 10 сарын 10 өдрийн A/1126 тоот
(шийдвэр гаргагч)

шийдвэрийг үндэслэн Төв Сэргэлэн 3-р баг
(аймаг, нийслэл) (сум, дүүрэг) (баг, хороо)

Хоолтын ам 1 хаягт
(гудамжны нэр) (хашааны дугаар)

байрлах, нэгж талбарын 4109045198 дугаар бүхий 1079288 м.кв газрыг
Үйлдвэрлэлийн барилга, байгууламж, бусад газар зориулалтаар

5 жилийн хугацаатай эзэмшүүлж, эрхийн улсын бүртгэлийн _____
дугаарт бүртгэж гэрчилгээ олгов.

Энэхүү гэрчилгээ хүчинтэй эсэхийг QR кодыг уншуулж шалгах бөгөөд гэрчилгээнд агуулагдаж буй мэдээллийг харах боломжтой.

Хэвлэсэн огноо: 2023-03-23

ГХГЗЗГ-ын даргын 157 тоот
тушаалын 2 дугаар хавсралт

Нэгж талбарын дугаар: 4109045198

Улсын бүртгэлийн дугаар:

Гэрчилгээний дугаар: 0000124341

ГАДААДЫН ИРГЭН, АЖ АХУЙН НЭГЖ, ГАДААДЫН ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТТАЙ АЖ АХУЙН НЭГЖ, БАЙГУУЛЛАГАД ГАЗАР АШИГЛУУЛАХ ГЭРЭЭ

2023 оны 10 сарын 30 өдөр

№ 04167-2022/01739

Төв аймаг/хот Сэргэлэн сум/дүүрэг

Нэг. Нийтлэг үндэслэл

Монгол Улсын Газрын тухай хууль, Төв аймаг /нийслэл/-ийн Сэргэлэн сум /дүүрэг/-ын Засаг даргын 2022 оны 10 сарын 10 -ны өдрийн 04167-А/1126/2022 тоот шийдвэрийг үндэслэн газрын асуудал эрхэлсэн албан тушаалтан Батаацогт овогтой Халиунаа, газар ашиглагчийг төлөөлж

(Мөнхийн баян гол ХХК)

(иргэн, аж ахуйн нэгжийн нэр)

Мөнхийн баян гол ХХК-ны .

нар энэхүү гэрээг байгуулав.

Энэхүү гэрээнд гэрээний салшгүй хэсэг болох дараахь зүйлийг заавал тусгах бөгөөд эдгээрийн бүрдэл дутуу бол гэрээг хүчингүйд тооцох үндэслэл болно. Үүнд:

- 1.1. газрын байршил, хэмжээ, хил хязгаар, заагийг тодорхой харуулсан кадастрын зураг
- 1.2. газар өмчлөгчөөс газар ашиглагчид тус газрыг хүлээлгэн өгсөн тухай акт;
- 1.3. газрын төлөв байдал, чанарын улсын хянан баталгааг зохих журмын дагуу хийлгүүлж баталгаажуулсан баримт;

Хоёр. Гэрээний нөхцөл

- 2.1. Газар э зэмшигчид олгосон газрын нийт хэмжээ

1079288 Үүнээс:

Нэгж талбарын тодорхой хэсгийг эзэмших зориулалт
Үйлдвэрлэлийн барилга,
байгууламж, бусад газар

Тухайн зориулалтаар
эзэмших газрын хэмжээ
1079288

Газар эзэмших
хугацаа
5 жил

- 2.2. Газар ашиглах эрхийг улсын бүртгэлд бүртгэгдсэн буюу Улсын бүртгэлийн ерөнхий хуулийн 9.11-д заасан дундын мэдээллийн санд улсын бүртгэлийн дугаарыг оруулсан өдрөөс эхлэн хуульд заасны дагуу газрын төлбөрийг тооцож ногдуулна.

- 2.3. Газрын төлбөрийг нэхэмжлэхийн дагуу Татварын албанд тушаана. Газрын төлбөр төлөгч жилийн төлбөрийг тэнцүү хэмжээгээр хуваан улиралд ногдох төлбөрийг дараа сарын 20-ны өдрийн дотор төлөх бөгөөд дараа улирлуудын төлбөрийг урьдчилан төлж болно.

- 2.4. Эрх бүхий байгууллагын шийдвэрээр газрын суурь үнэлгээ, газрын үнэлгээний тойрог, зэрэглэл, бүс, газар эзэмших, ашиглах зориулалтын итгэлцүүр, төлбөрийн хувь, хэмжээ өөрчлөгдсөн тухай бүр уг өөрчлөлттэй холбогдуулан газрын төлбөрийг 30 хоногийн дотор шинэчлэн ногдуулна.

Гурав. Газар ашиглагчийн эрх, үүрэг

- 3.1. Гэрээний нөхцлийн дагуу газрыг ашиглах;
- 3.2. Газар өмчлөгчөөс газрын төлөв байдал, чанарын улсын хянан баталгааг гаргуулж авах;
- 3.3. Гэрээнд үүргээ зохих ёсоор биелүүлж ирсэн бол эрхийн гэрчилгээний хугацаа дуусахад уг газрыг үргэлжлүүлэн ашиглахаар эрхийн гэрчилгээний хугацааг сунгуулах;
- 3.4. Газрын төлбөрийг газрын ашигт шинж чанарыг ашигласан эсэхээс үл хамааран хуульд заасан хугацаанд нь төлөх;
- 3.5. Төлбөр төлөх үүргээ хугацаандаа гүйцэтгээгүй тохиолдолд гүйцэтгээгүй үүргийн үнийн дүнгийн 0.5 хувиар хэтэрсэн хоног тутамд алданги төлөх;
- 3.6. Газар өмчлөгчөөс газрын ашиглалттай холбогдуулан тавьсан шаардлагыг цаг тухайд нь биелүүлэх;
- 3.7. Холбогдох хууль тогтоомжоор тогтоосон бусад эрх, үүрэг, хариуцлага хүлээх;
- 3.8. Газар ашиглагч нь оршин байгаа хаягаа үнэн зөв гэрээнд тусгуулна. Хаяг байршил өөрчлөгдсөн тохиолдолд газар ашиглуулагчид 10 хоногийн дотор албан бичгээр мэдэгдэнэ;

Дөрөв. Газар ашиглуулагчийн эрх, үүрэг

4.1. Газрыг гэрээнд заасан зориулалтын дагуу ашиглаж байгаа эсэхийг хянах;

4.2. Уг газрыг ашиглуулахын зэрэгцээ дараахь шаардлагыг газар ашиглагчид тавих эрхтэй.

Үүнд:

а. Газрыг үр ашигтай зохистой ашиглах, хамгаалах, байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль тогтоомж болон төрийн эрх бүхий байгууллагаас газар ашиглалттай холбогдуулан тавьсан нийтлэг шаардлагыг биелүүлэх, байгаль орчны нөлөөлөх байдлын үнэлгээнээс гарсан зөвлөмжийг мөрдөж ажиллах

б. Ашиглалтын явцад байгаль орчинд сөрөг нөлөө үзүүлсэн бол ашиглагч өөрийн хөрөнгөөр уг элэгдэл, эдвэрэлд орсон газрыг сэргээн сайжруулах

в. Орчны бохирдлоос сэргийлэх арга хэмжээг газар ашиглагч өөрийн хөрөнгөөр авч хэрэгжүүлнэ.

г. Газрын тухай хууль тогтоомж, газар ашиглах гэрээний нөхцөл, болзлыг удаа дараа буюу ноцтой зөрчсөн

д. Хүндэтгэн үзэх шалтгаангүйгээр гэрээнд заасан зориулалтын дагуу тухайн газраа 2 жил дараалан ашиглаагүй тохиолдолд газар ашиглах эрхийн гэрчилгээг хүчингүй болгоно.

4.3. Газрын тухай хуулийн 35.3.1.-35.3.6.-д заасан үүргээ гүйцэтгээгүй, энэ талаар тавьсан шаардлагыг биелүүлээгүй тохиолдолд гэрээг цуцалж, мөн хуулийн 62 дугаар зүйлд зааснаар хохирлыг нөхөн төлөхийг шаардах;

4.4. Газар ашиглуулах гэрээг жил бүр дүгнэх;

4.5. Холбогдох хууль тогтоомжоор олгогдсон бусад эрх, үүрэг, хариуцлага хүлээх;

Тав. Газрын талаарх эд хөрөнгийн эрхийн зарим зохицуулалт

5.1. Газар ашиглагчийн өмчлөлд байгаа тухайн газар дээрх үл хөдлөх эд хөрөнгийн өмчлөх эрх өөр этгээдэд шилжвэл 2 тал харилцан тохиролцсоны үндсэн дээр газар ашиглах эрхийг шилжүүлж болно гэж шийдвэрлэнэ.

5.2. Энэхүү гэрээгээр ашиглах газрыг хязгаартай ашиглах эрх бүхий газар ашиглагч байгаа болон ийнхүү ашиглахаар шаардсан бол түүний газар ашиглах нөхцөл, журам нь газрын тухай хуулийн 48-р зүйлд заасан нөхцөлийг дагаж мөрдөх болно. Шаардлагатай гэж үзвэл энэхүү гэрээнд хавсаргаж болно.

5.3. Гэрээний талуудын шаардлагатай гэж үзсэн бусад нөхцөл: Ашиглах эрх бүхий газраа зориулалтын дагуу ашиглаагүй болон тогтоосон төлбөрийг зохих журмын дагуу төлөөгүй тохиолдолд газар ашиглах эрхийг нь хүчингүй болгох хүртэл арга хэмжээ авч газар дээрх эд хөрөнгийн эрхийн асуудлыг шүүхийн журмаар шийдвэрлэнэ. Мөн Зохих зөвшөөрөлгүйгээр газрын хэмжээнд өөрчлөлт оруулсан нөхцөлд газар ашиглах эрхийг цуцлах хүртэл арга хэмжээ авна.

Зургаа. Гэрээний зөрчил, хариуцлага

6.1. Ноцтой зөрчил:

6.1.1. Газрын төлбөрийг нэхэмжлэхийн дагуу хуулийн хугацаанд төлбөрийг төлж барагдуулаагүй.

6.1.2. Газрын зориулалтыг дур мэдэн өөрчилсөн.

6.1.3. Гэрээний үүргийн зөрчлийг арилгуулах талаар газар ашиглуулагчийн тавьсан хууль ёсны шаардлагыг биелүүлэхээс үндэслэл шалтаангүй татгалзсан.

6.1.4. Хууль тогтоомж зөрчин дараах байдлаар хашаа, хайс, түр хашааг барьсан. Үүнд:

а. эдэлбэр газрын хил заагаас хэтрүүлэн барьсан хашаа, хайс, түр хашаа;

б. замын уулзварт үзэгдэх орчныг хязгаарлан хаасан хашаа, хайс, түр хашаа;

в. газар ашиглах эрх нь хүчингүй болсон эдэлбэр газрын хашаа;

6.2. Хариуцлага:

6.2.1. Газар ашиглуулах гэрээг дүгнүүлээгүй, тухайн жилийн гэрээний биелэлтээр тооцсон дүгнэлтээр илэрсэн зөрчлүүдийг арилгах арга хэмжээ аваагүй, зөрчил дахин давтагдсан, гэрээнд заасан ноцтой зөрчил гаргасан тохиолдолд, гэрээг нэг талын санаачлагаар цуцлах, Газрын тухай хууль тогтоомжийн дагуу газар ашиглах эрхийн гэрчилгээг хүчингүй болгох саналыг холбогдох албан тушаалтанд уламжлан шийдвэрлүүлнэ.

6.2.2. Энэхүү гэрээний 6.1, 7.3-т заасан зөрчлийг гаргасан тохиолдолд албан шаардлага хүргүүлж, албан шаардлагын хугацаа өнгөрмөгц, албадан буулгалтын ажлыг гүйцэтгүүлж, ажлын хөлсний зардал, хохирлыг үл маргах журмаар газар ашиглагчаас гаргуулж төлүүлнэ.

Долоо. Газар ашиглах эрх дуусгавар болоход тухайн газар дээрх барилга байгууламж, бусад эд хөрөнгийг хэрхэх тухай тохиролцоо

7.1. Газар ашиглагчийн газар ашиглах эрх дуусгавар болоход хуульд өөрөөр заагаагүй бол уг этгээдийн газар дээрх барилга байгууламж, бусад эд хөрөнгө өмчлөгч этгээдийн тэрхүү эд хөрөнгөө тухайн газар дээр ашиглах эрх дуусгавар болно.

7.2. Хуулинд заасан үндэслэлээр газар ашиглах эрх дуусгавар болоход уг газар дээрх барилга байгууламж, бусад эд хөрөнгийг шилжүүлэх зардлыг газар ашиглагч этгээд өөрөө хариуцна.

7.3. Хуулийн хугацаанд газрыг чөлөөлөөгүй бол тухайн шатны Засаг дарга албадан нүүлгэх ажлыг зохих хууль тогтоомжийн дагуу зохион байгуулна.

Найм. Бусад зүйл

8.1. Гэрээ нь газар ашиглагчид газрыг актаар хүлээлгэн өгч, Эрх бүхий Засаг дарга газар ашиглах эрхийг олгосон өдрөөс эхлэн хүчин төгөлдөр болж мөрдөгдөнө.

8.2. Энэхүү гэрээг хоёр хувь үйлдэж, талууд гарын үсэг зурсан өдрөөс эхлэн _____ (үсгээр) жилийн хугацаатай байгуулав.

8.3. Энэхүү гэрээтэй холбоотой бусад асуудлыг Монгол улсын холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу шийдвэрлэнэ.

8.4. Газар ашиглуулах гэрээг талууд жил бүр дүгнэх ба газар ашиглагч гэрээний биелэлтийг жил бүрийн 06 дугаар сарын 25-ны дотор, газар ашиглуулагч гэрээний 3 дугаар зүйлд заасан үүргийн биелэлтийг 07 дугаар сарын 01-ний дотор багтаан дүгнэнэ.

Гэрээний талуудын албан ёсны хаяг, харилцах утас:

Газар ашиглуулагч:

Төв аймгийн Сэргэлэн сум

Сэргэлэн сумын 4-р баг ЗДТГ нэг цэг

Утас: 80088070

Газар ашиглагч: *Мөнхийн баян гол ХХК овогтой*

Газрын байршил: *Төв Сэргэлэн 3-р баг, Хөшиг Хоолтын ам 1*

Газар ашиглагчийн хаяг: *Улаанбаатар Баянзүрх 13-р хороо*

Регистр / улсын бүртгэл /-ийн дугаар: */5118115/*

Банк, дансны дугаар: ,

Харилцах утас: : *11458890 99115017*

Цахим хаяг:

ГЭРЭЭ БАЙГУУЛСАН:

Газар ашиглуулагчийг төлөөлж:

Сумын Газрын даамал

Б.Халиунаа тамга/

Сумын Газрын даамал

Батаацогт овогтой Халиунаа

гарын үсэг /...../

Энэхүү гэрээний нэг хувийг хадгалав.

4109045198

дугаар бүхий нэгж талбарын хувийн хэрэгт

Газар ашиглагчийг төлөөлж:

Мөнхийн баян гол ХХК-ны

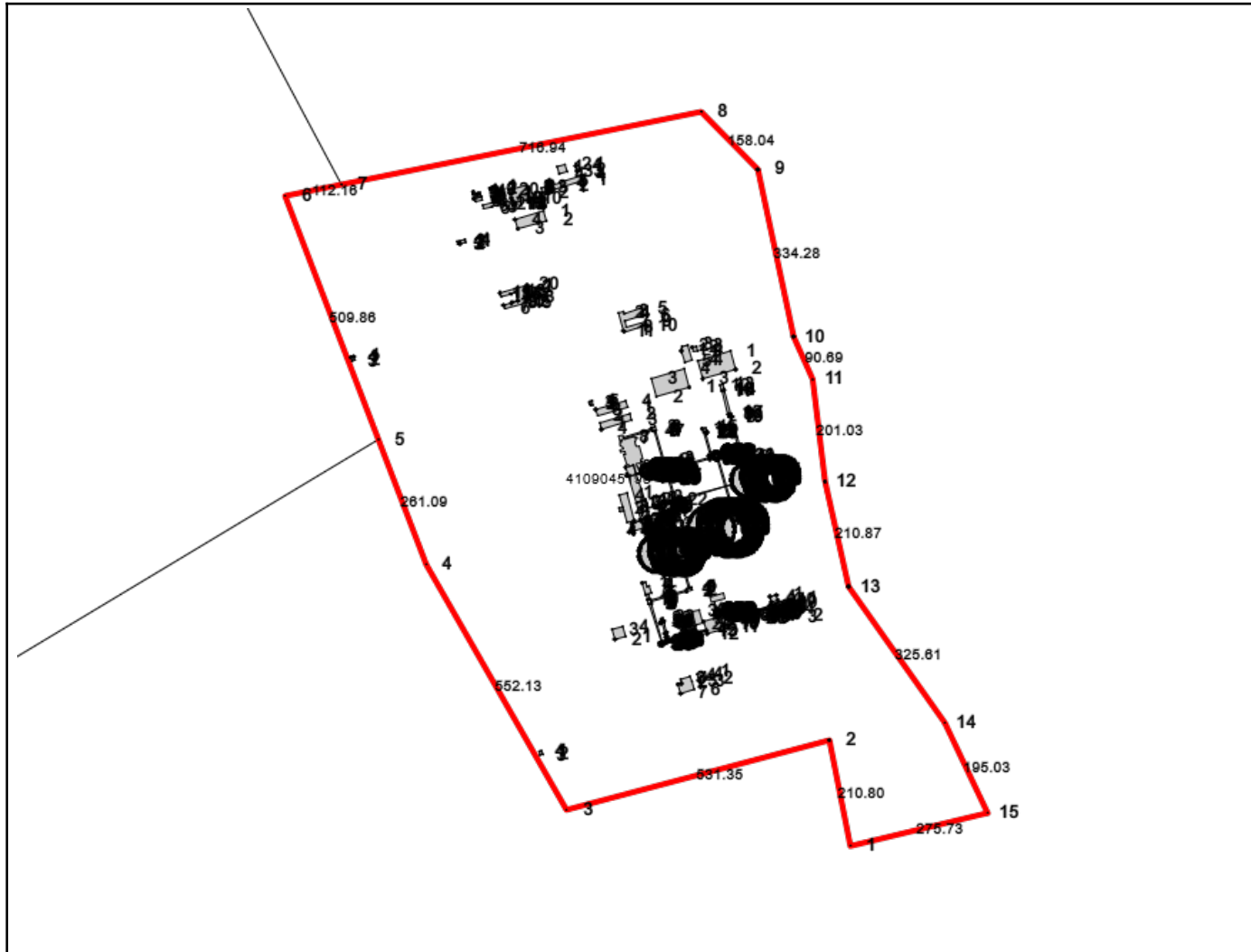
/гарын үсэг...../тамга/

Төв аймгийн Газрын харилцаа, Барилга хот байгуулалтын газар

Нэгж талбарын дугаар: 4109045198 Эрхийн төрөл: эзэмших

Регистрийн дугаар: 5118115 Хуулийн этгээдийн нэр: Мөнхийн баян гал

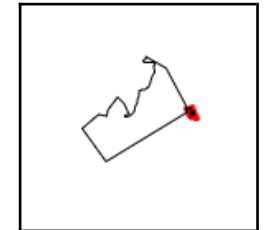
ХАЯГ: Аймаг/Хот: Төв Сум/Дүүрэг: Сэргэлэн Баг/Хороо: 3-р баг Кадастрын муж: 0090
Гудамж: Зөрлөгөөс урагш хуучин орсын цэргийн ангийн орчимд Тоот:

Зургийн масштаб = 1:11715 (1 сантиметрт 117.15 метр багтана)

Хэвлэсэн огноо: 2022-04-28

Орчны тойм

Масштаб = 1: 866686

Координатын систем:

WGS84/UTM 48N

EPSG: 32648

Талбайн хэмжээ: 1079288 квадрат метр

Энэхүү кадастрын зураг нь газар эзэмших, ашиглах эрхийн гэрчилгээ болон гэрээний хамт хүчин төгөлдөр болно.

www.egazar.gov.mn

Төв: Хот тохижуулах газрын
газар А.ШАРАВНЯМБУУ

Батлав: Мөнхийн баянгал ХХК
Гүйцэтгэх захирал Ван Мэ

ТТ36561, 9061231

ХАМТРАН АЖИЛЛАХ ГЭРЭЭ

№

20... 05 оны ... сарын ... өдөр

ИМӨД ХОТ

Монгол Улсын 2017 оны 05-р сарын 12 өдрийн Хог хаягдлын тухай
ийн/ шинэчлэн найруулсан /10 дугаар зүйлийн 10.1, 10.1.1, 10.2.1, 10.2.2,
.3, 10.2.6, 10.2.7, 10.2.10, 10.3.5, 10.3.6, 14.3, 14.2, 41 дугаар зүйлийн
, 41.3, 41.4, 41.5, 43 дугаар зүйлийн 43.1.10, 43.1.19 заалтуудыг Зуунмод
ИТХ-ын Тэргүүлэгчдийн 2021 оны 05-р сарын 13-ны өдрийн 05 тоот
оолуудын заалтуудыг хэрэгжүүлж ахуйн болон үйлдвэрлэлийн хог
длыг /зөөж тээвэрлэхэд энэхүү гэрээний зорилго оршино.

сүү гэрээг нэг талаас Хот тохижуулах газрыг төлөөлж **Ерөнхий ня-бо**
птай **Бар** овогтой **Мөнхзаяа**, Нөгөө талаас **Мөнхийн баянгал ХХК**
өлж **БО, ХАБЭА** ажилтай **Д** овогтой **Даваарэгзэн** нар харилцан
ролцож хамтран гэрээ байгуулав.

Нэг: Нийтлэг үндэслэл:

Гэрээний талууд

*Ахуйн орчинг цэвэр байлгах, эзэнгүй хог хаягдал үүсгэхгүй байх,
иргэний үүргээ биелүүлж ахуйн хог хаягдалын тухай хуулийг чандлан
мөрдөх чиглэлээр хамтран ажиллана.*

Хамтын үйл ажиллагааны санхүүжилттэй холбоотой хөрөнгийн эх
үүсвэрийг талууд дараах байдлаар хариуцан гаргана. “ Хөрөнгийн
төрөл хэмжээ, бэлэн болгох хугацаа зэргийг тодорхой заана”

1.3.

- А тал
- Б тал

1.4.

Хамтын үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэхтэй холбоотой арга хэмжээг
талууд дараах байдлаар хариуцан зохион байгуулна. “ хийх ажлын
чиглэл, төрөл, хийгдэх хугацааг заана.

- А тал

- Б тал

1.5.

Гэрээний хугацаа **Нэг** жил байна. Гэрээний хугацааг талууд
тохиролцон сунгаж болно.

Хоёр: Хот тохижуулах газрын хүлээх үүрэг

2.1. **Мөнхийн баянгал ХХК** нь хуурай хог хаягдал үнс ачих төлбөрийг
гүйцэтгэлээр нь гүйцэтгэгчийн нэхэмжлэлийн дагуу сар бүрийн **25**-ны дотор
хог хаягдлын үйлчилгээний санд төвлөрүүлнэ.

2.2. Хог ачих тээврийн хэрэгслийн бүрэн бүтэн аюулгүй байдлыг хангаж,
үнс тээвэрлэсэн нөхцөлд хучилагаар хангана.

2.3. Сар бүр хог хаягдлын төлбөрөө төлсөн газруудын хог хаягдлыг
захиалагчийн хүсэлтээр ачиж байна.

2.4. Хог хаягдлыг захиалагчийн хүсэлтийн дагуу жигд ачиж тээвэрлэж, хог
хаях зам талбай гаргах асуудлыг хариуцна.

Гурав: Аж ахуй нэгж, албан байгууллага, үйлдвэрийн газруудын хүлээх үүрэг

Аж ахуй нэгж, албан байгууллага, үйлдвэрийн газрын хог хаягдал нь хүн ган болон ахуйн орчинд хор хөнөөл учруулахааргүй байна.

Албан байгууллага, аж ахуй нэгж, үйлдвэрийн газрууд нь сард 1 удаа удийнхөө харьяа газар болон хашааныхаа гадна талын 50 м хүртэлхын хогийг цэвэрлэж байх.

Хог хаягдлын дотор тэсэрч дэлбэрэх хэлбэрийн зүйлс байхгүй гэхэрэв тэсэрч дэлбэрч болзошгүй эд зүйлс байвал дээд шатны албан аалтанд мэдэгдэж зөвшөөрөл өгсөн тохиолдолд ачилт хийж байна.

Хог хаягдлын төлбөрийг сар бүр гэрээнд тусгасан үнэлгээний дагуу өн байх.

Аж ахуй нэгж албан байгууллага хуулийн дагуу зориулалтын ууллагаар үйлчлүүлэх.

Дөрөв: Хамтран хүлээх үүрэг

Уг гэрээ нь 2 тал харилцан тохиролцож гарын үсэг зурж Хот тохижуулахын даргаар батлуулсан өдрөөс эхлэн хүчин төгөлдөр болно.

Гэрээнд хүлээсэн үүргээ биелүүлээгүйн улмаас учирсан хохирлыг аль утгай тал зохих хууль тогтоомжийн дагуу хариуцлага хүлээнэ.

Гэрээний заалтанд маргаан гарсан тохиолдолд 2 тал харилцан ролцож ярилцсаны үндсэн дээр зөв шийдвэр гаргаж нэмэлт өөрчлөлт глах буюу цуцлана.

Гэрээнд орсон нэмэлт өөрчлөлт:

Гүйцэтгэгч байгууллага нь өөрийн унаагаар ахуйн хог хаягдлыг тээвэрлэхэд 1м3-г 15000 төгрөг, барилгын хог хаягдлыг тээвэрлэхэд 1тн-г 25000 төгрөгөөр, тооцож төлбөрийг гүйцэтгэлээр нь гүйцэтгэгчийн нэхэмжлэсэний дагуу сар бүрийн 25-ны дотор төлж байхаар Ахуйн болон үйлдвэрлэлийн хог хаягдлыг агаарт хийсээж орчныг бохирдуулахгүйгээр тоноглогдсон болон хучлагатай байна.

Гэрээ байгуулсан:

Хот тохижуулах газрыг төлөөлж

Нягтлан бодогч

Бар овогтой Монхзала нэр
..... гарын үсэг

20...он...*4* сарын...*20* өдөр

Утас; 70272562

88084936

Байгууллагыг төлөөлж:

БО ХАБЭА

Д овогтой Даваарзэн нэр
..... гарын үсэг

20...оны...*4* сарын...*20* өдөр

Утас; 80088070

БАТЛАВ:
“ЭЛЕМЕНТ” ХХК-ИЙН
ГҮЙЦЭТГЭХ ЗАХИРАЛ

B. Enkhbatal
Б.ЭНХБАДРАЛ
2100061 • СБТ1561

代售药品处置合同

БАТЛАВ:
“МӨНХИЙН БАЯН ГАЛ” ХХК-ИЙН
ЕРӨНХИЙ ЗАХИРАЛ

Wan Mao
ВАН МАО /

ХИМИЙН ХОРТОЙ БОЛОН АЮУЛТАЙ БОДИСЫН ХАЯГДАЛ ТЭЭВЭРЛЭХ, УСТГАХ АЖИЛ ГҮЙЦЭТГЭХ ГЭРЭЭ

№ ХБ-23/136

2023 оны 07 -р сарын 19-ны өдөр

Улаанбаатар хот

НЭГ. НИЙТЛЭГ ҮНДЭСЛЭЛ

1. Нэг талаас “Элемент” ХХК /цаашид гүйцэтгэгч гэх/ төлөөлж, Ерөнхий менежер албан тушаалтай Б.Ундармаа нөгөө талаас /цаашид захиалагч гэх/-ыг “Мөнхийн баян гал” ХХК-ийг төлөөлж БО,ХАБЭА-н мэргэжилтэн албан тушаалтай Д.Даваарэгзэн бид харилцан тохиролцож, Монгол Улсын Иргэний хууль, Хог хаягдлын тухай хууль, Химийн хорт болон аюултай бодисын тухай хууль, Байгаль орчны тухай хууль Монгол улсын шадар сайд, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайд, Эрүүл мэндийн сайдын хамтарсан тушаалаар батлагдсан Химийн хорт болон аюултай бодис хадгалах, тээвэрлэх, ашиглах, устгах журам болон бусад холбогдох хууль тогтоомжийг үндэслэн энэхүү гэрээг байгуулав.

- 1.1. Энэхүү гэрээний зорилго нь Гүйцэтгэгч тал нь зориулалтын шатаах зууханд химийн бодисын аюултай хог хаягдлыг гэрээнд заасан хугацаанд ачиж тээвэрлэх, устгахад оршино.
- 1.2. Захиалагч тал нь гэрээнд заасан хугацаанд төлбөрийг төлөх болон байгууллага хоорондын ажлын уялдааг сайжруулж хариуцлагыг дээшлүүлж, хамтран ажиллахад оршино.

ХОЁР. ЗАХИАЛАГЧ ТАЛЫН ЭРХ ҮҮРЭГ

- 2.1. Захиалагч дараах эртэй:
  - 2.1.1. Гүйцэтгэгч талаас гэрээгээр хүлээсэн үүргээ биелүүлэхийг шаардах эрхтэй,
  - 2.1.2. Химийн хорт болон аюултай бодис хадгалах, тээвэрлэх, ашиглах, устгахдаа холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу ажиллах, зориулалтын тээврийн хэрэгслээр тээвэрлэхийг шаардах,
  - 2.1.3. Химийн хорт болон аюултай бодисыг устгахдаа зориулалтын дагуу устгаж, булшилсан актаа гаргаж өгөхийг шаардах зэрэг эрхтэй.
- 2.2. Захиалагч дараах үүрэгтэй:
  - 2.2.1. Аюултай хог хаягдлыг Хог хаягдлын тухай хуулийн 22 дугаар зүйлийн 22.2 дахь заалтын дагуу аюултай хог хаягдал савлаж хадгалах сав нэг бүр нь “Аюултай хог хаягдал” гэсэн бичиглэлтэй, стандартаар тогтоосон тэмдэг, тэмдэглэгээтэй байх ба ил харагдахуйц газар тухайн хаягдлын нэр, хуримтлуулж эхэлсэн хугацааг заавал тэмдэглэсэн байх,
  - 2.2.2. Үүссэн аюултай, эрсдэлтэй хог хаягдлыг Хог хаягдлын тухай хуулийн 23 дугаар зүйлийн 23.1 дэх заалтын дагуу тасаг нэгжээс нэг цэгт цуглуулан, зориулалтын түр хадгалах байранд хадгалах,
  - 2.2.3. Хог хаягдлын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.1.7 дахь заалтад заасан маягтын дагуу дагалдах бичгийг бүрдүүлэх. Мөн химийн бодисын хор аюулын лавлах мэдээлэл дагалдан өгч явуулах,
  - 2.2.4. Аюултай хог хаягдал ачуулсан тээврийн тооцооны хуудсанд ажилласан цаг, гарын үсэг зурж, тамга тэмдэг дарж баталгаажуулах,
  - 2.2.5. Хадгалсан хог хаягдлыг хүлээлгэж өгөхдөө бодит хэмжээг бодитоор зөв хэмжих,
  - 2.2.6. Аюултай хог хаягдал тээвэрлэж, устгасан хөлсийг гэрээнд заасан хугацаанд төлөх,
  - 2.2.7. Захиалагчийн буруутай үйл ажиллагаанаас үүдэн гүйцэтгэгчийн ажилтан бэртэж гэмтсэн, өртсөн, хордсоноос үүдэн гарах хохиролыг захиалагч бүрэн хариуцлага хүлээх,

УС АШИГЛАХ ЭРХИЙН БИЧИГ

Дугаар 23/01

Монгол улсын засгийн газрын хэргийн алба *Усны газар*-ын
/Байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага, Сав газрын захиргаа, аймаг, нийслэлийн байгаль орчны алба/
гаргасан 2023 оны 01-р сарын 20-ны өдрийн 02 дугаартай ус ашиглуулах дүгнэлт,
Умард говийн гүвэт - Халхын дундаг талын С.Г. Захиура-ын
/Сав газрын захиргаа, аймаг, нийслэлийн Байгаль орчны алба, сум, дүүргийн Засаг дарга/
олгосон 2022 оны 05-р сарын 09-ны өдрийн ус ашиглах зөвшөөрөл,
Умард говийн гүвэт - Халхын дундаг талын С.Г. Захиура-тай
/Сав газрын захиргаа, аймаг, нийслэлийн Байгаль орчны алба, сум, дүүргийн Засаг дарга, Ус хангагч байгууллага/

2022 оны 05-р сарын 09-ны өдөр байгуулсан № 11 дугаар бүхий ус
ашиглах гэрээг үндэслэн *Мов* аймаг, нийслэл,
Сэрлэнт сум, дүүрэг *I-р* баг, хорооны
/Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын хаяг/

нутагт байршилтай, улсын бүртгэлийн 9019024058 тоот гэрчилгээтэй,
5118115 регистрийн дугаартай *Монголын банк гол ХХК*-г
/Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын нэр/

ус ашиглахад тавигдах шаардлагыг бүрэн хангасан гэж үзэж, *Сэрлэнт, I-р баг*
байршилтай усны нөөцөөс хоногт *.....* шоо метр усыг
/гадаргын ус, газрын доорхи ус/

үийдгээрлэл зориулалтаар ашиглах ЭРХИЙН БИЧИГ-ийг гурван
жилийн хугацаагаар олгов.

Эрхийн бичиг олгосон:

БСАМТ-ын дарга

аймаг, нийслэлийн Байгаль орчны алба, сум, дүүргийн Байгаль хамгаалагч

/байгууллага, албан тушаалтны нэр, гарын үсэг/

2023 оны 07-р сарын 31-ны өдөр

Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайд,
Барилга, хот байгуулалтын сайдын
2019 оны 11 дүгээр сарын 22-ны өдрийн
А/719/189 дүгээр тушаалын хавсралт

ХАЯГДАЛ УС ХАЯХ, ЗАЙЛУУЛАХ ЗӨВШӨӨРӨЛ

Дугаар: 13

МЧЗТ Архитектурн агентлаг Усны газар -ын гаргасан
/ Дүгнэлт гаргасан байгууллага /
2019 оны 09 дугаар сарын 06-ны өдрийн хаягдал ус хаях, зайлуулах ..... тоот
дүгнэлтийг үндэслэн ..... Мов аймаг/нийслэл ..... Сүхбаатар
сум/дүүргийн ..... 1-р багт байршилтай
..... / хаяг /
..... Усны үйлвэрлэл
/ Үйл ажиллагааны чиглэл /
чиглэлээр хаягдал ус гаргаж байгаа ..... "Монхийн тал ус" ЧУБ -д
..... / хүн, хуулийн этгээдийн нэр /
..... Мов аймаг/нийслэл, ... Сүхбаатар сум/дүүргийн

Умар мөвийн цэвэр - далайн дүүрэг олон СЗУ байршилтай хаягдал
ус зайлуулах цэг буюу хүрээлэн буй орчинд болон төвлөрсөн бохир усны
шугамд жилд ..... 26,027 м³ мян.м³ хаягдал усыг “Хүрээлэн байгаа
орчин, Усны чанар, хаягдал ус, ерөнхий шаардлага MNS 4943:2015”,
“Хүрээлэн байгаа орчин, усны чанар, Ариутгах татуургын сүлжээнд
нийлүүлэх хаягдал ус, ерөнхий шаардлага MNS 6561:2015” стандартаар
тогтоосон норматив шаардлагад нийцүүлэн хаях, зайлуулах зөвшөөрлийг
/ аль нь болохыг доогуур нь зурах /

нэг жилийн хугацаагаар олгож, ус бохирдуулсны төлбөрийн гэрээ болон
дүгнэлтийг зөрчөөгүй тохиолдолд зөвшөөрлийг жил бүр сунгагдсанд тооцно.
Хаягдал усны хэмжээ болон хаягдал ус зайлуулах цэг, төвлөрсөн бохир усны
шугамын байршил өөрчлөгдсөн тохиолдолд тухай бүр шинээр зөвшөөрөл олгоно.

Зөвшөөрлийн бичиг олгосон:

НТ-10703/Залууцаа

/ Зөвшөөрөл олгосон байгууллага /

Тамга

/ Гарын үсэг /

Б. Отгонсүрэн

/ Гарын үсгийн тайлал /

20 ..... оны ..... р сарын ..... ны өдөр

ХИМИЙН ХОРТ БОЛОН АЮУЛТАЙ БОДИСЫГ ЭКСПОРТЛОХ,
ИМПОРТЛОХ, ХИЛ ДАМЖУУЛАН ТЭЭВЭРЛЭХ, ҮЙЛДВЭРЛЭХ,
АШИГЛАХ, ХУДАЛДАХ АЖ АХУЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ТУСГАЙ

ЗӨВШӨӨРӨЛ

Огноо: 2023.10.02

Дугаар: 0002533

Улаанбаатар хот

Аж ахуйн нэгжийн нэр: МӨНХИЙН БАЯН ГАЛ ХХК

Аж ахуйн нэгжийн гэрчилгээний дугаар: 9019024058

Регистрийн дугаар: 5118115

Хаяг: УБ хот, Сүхбаатар дүүрэг, 5-р хороо, Нарны зам, 81, Жэй эс тауэр, 501 тоот

Утас: 70009188, 88088847

Дараах химийн хортой, аюултай бодис:

Ашиглах

2023.10.02-2028.10.02

тусгай зөвшөөрлийг

хүртэл хугацаагаар олгов.

№	Бодисын нэр		Томьёо	Олон улсын бүртгэлийн дугаар /CAS/	Ангилал	Үйлдвэрлэсэн улс	Хэмжээ
	Монгол	Олон улсын					
1	Хавсралтад дурдсан 48 нэр төрөл бодис						
2							
3							
4							
5							
6							
7							
8							

Улсын хилээр нэвтрүүлэх боомт: - - - -

Зөвшөөрөл олгосон: Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам
Төрийн нарийн бичгийн дарга-ын албан үүргийг түр
орлон гүйцэтгэгч / С.ЦОЛТГЭРЭЛ /

Химийн хорт болон аюултай бодисын бодлого
зохицуулалт хариуцсан мэргэжилтэн

/ Ц.БАТЖАРГАЛ /

**Химийн хорт болон аюултай бодисыг
Ашиглах 0002533 дугаартай
тусгай зөвшөөрлийн хавсралт**

	Монгол нэр	Олон улсын нэр	Томъёо	CAS дугаар	Зөвшөөрсөн хэмжээ, кг
1	Цууны хүчил /мөсөн/	Acetic acid	CH ₃ COOH	64-19-7	2.5
2	Бензойны хүчил	Benzenecarboxylic acid	C ₆ H ₅ COOH	65-85-0	2.5
3	Давсны хүчил	Hydrochloric	HCl	76-47-01-0	2.5
4	Ус төрөгчийн хэт исэл	Hydrogen peroxide	H ₂ O ₂	64-47-0	2.5
5	Фторт ус төрөгч	fluoric acid	HF	7664-39-3	2.5
6	Азотын хүчил	Nitric Acid	HNO ₃	7697-37-2	2.5
7	Хүхрийн хүчил	Sulfuric acid	H ₂ SO ₄	7664-93-9	2.5
8	Пирогаллийн хүчил	1,2,3-Trihydroxybenzene; pyro gallol	C ₆ H ₃ (OH) ₃	87-66-1	2.5
9	Стеарины хүчил	Stearic acid	CH ₃ (CH ₂) ₁₆ COOH	57-11-4	2.5
10	Аммикийн усан уусмал	Ammonium hydroxide	NH ₃	7664-41-7	1.25
11	Калийн гидроксид	potassium hydrate	KOH	1310-58-3	2.5
12	Натрийн гидроксид	Sodium hydroxide	NaOH	1310-73-2	2.5
13	Калийн перманганат	Potassium permangante	KMnO ₄	7722-64-7	2.5
14	Натрийн ацетат	Sodium acetate	CH ₃ COONa	127-09-3	2.5
15	Аммоны персульфат	Peroxydisulfuric acid, diammonium salt	(NH ₄) ₂ S ₂ O ₈	7727-54-0	2.5
16	Калийн пиросульфат	Disulfuric Acid, Tetrapotassium Salt	K ₂ S ₂ O ₇	7790-62-7	2.5
17	Аммонийн сульфид	Diammonium sulfide	(NH ₄) ₂ S	12135-76-1	2.5
18	Калийн иод	Potassium iodide	KI	7681-11-0	2.5
19	Калийн бромид	Potassium bromid	KBr	7758-02-3	2.5
20	Зэсийн сульфат	Copper(2) Sulfate	CuSO ₄	7758-98-7	2.5
21	Аммонийн хлорид	Ammonium chloride	NH ₄ Cl	12125-02-9	2.5
22	Барийн хлорид	Barium chloride	BaCl ₂ ·2H ₂ O	10361-37-2	2.5
23	Калийн хлорид	Potassium chloride	KCl	7447-40-7	2.5
24	Калийн фторид	Potassium fluoride	KF	7789-23-3	2.5
25	Төмрийн хлорид	Iron chloride	FeCl ₃	7705-08-0	2.5
26	Скипидар	Turpentine	C ₁₀ H ₁₆	8006-64-2	2.5
27	Калийн нитрат	Potassium nitrate	KNO ₃	7757-79-1	2.5
28	Мөнгөний нитрат	silver nitrate	AgNO ₃	7761-88-8	0.5
29	Вольфрамын исэл	Tungsten oxide	WO ₃	1314-35-8	2.5

 Ministry of Health
 Ulaanbaatar, Mongolia

30	Этилендиаминтетраацууны Хүчлийн тетранатрийн давс	Glycine, N,N'-1,2-ethanediylbis [N(carboxymethyl)-tetrasodium salt dihydrate	$C_{10}H_{14}N_2Na_2O_8 \cdot 2H_2O$	64-02-8	1.25
31	Калийн дихромат	Potassium Dichromate	$K_2Cr_2O_7$	7778-50-9	2.5
32	Диантипирилметан	Diantipylmethane	$C_{23}H_{24}M_4O_2 \cdot H_2O$	1251-85-0	2.5
33	Фенофталеин	Phenolphthalein	$C_{20}H_{14}O_4$	77-09-8	2.5
34	Кальциен /Calcein/	Calcein	$C_{30}H_{26}N_2O_{13}$	1461-15-0	0.5
35	Метилийн хөх	Methyl thymol blue	$C_{37}H_{40}N_2Na_4O_{13}S$	1945-77-3	0.5
36	Метил улаан	Methyl red	$C_{15}H_{15}N_3O_2$	493-52-7	0.5
37	Метил оранж натрийн давс	(Dimethylamino)phenyl azobenzenesulfonic acid, sodium salt	$C_{14}H_{14}N_3SO_3Na$	547-58-0	0.5
38	Naphthol ногоон	Naphthol Green B	$C_{30}H_{15}FeN_3Na_3O_{15}S_3$	19381-50-1	1.25
39	Этилийн спирт	Ethyl alcohol	C_2H_5OH	64-17-5	3.75
40	Этиленгликоль	Ethandiol ; Ethylene glycol	CH_2OHCH_2OH	107-21-1	2.5
41	Калийн гидрофлатат	Potassium biphtalate	$C_8H_3KO_4$	877-24-7	2.5
42	Титаны давхар исэл/титаны диоксид	Titanium dioxide;	TiO_2	13463-67-7	1.25
43	Зэсийн хлорид	Copper chloride, dihydrate	$CuCl_2$	7447-39-4	0.5
44	Аммоны карбонат	Diammonium Carbonate	$(NH_4)_2CO_3$	506-87-6	2.5
45	Натрийн карбонат	sodium carbonate	Na_2CO_3	497-19-8	2.5
46	Магнийн исэл	Magnesium oxide	MgO	1309-48-4	1.25
47	Натрийн бикарбонат	Sodium bicarbonate	$NaHCO_3$	144-55-8	2.5
48	Калийн гидрофофат	Potassium phosphate; Monopotassium	KH_2PO_4	7778-77-0	1.25

ELEMENT LLC

АЮУЛТАЙ ХОГ ХАЯГДАЛ УСТГАЛЫН АКТ

Аюултай хог хаягдал тээвэрлэх, цуглуулах, шатаах, устгах төвлөрсөн байгууламж

Хаяг: НД, 3-р хороо Бүс нуур 12610 гудамж 77 тоот

Утас: 7707-3790, 7717-3131

2023 оны 08 сарын 28 өдөр

Актын дугаар: 23/151

Улаанбаатар хот

Аюултай хог хаягдал үүсгэгч: “Мөнхийн баян гал” ХХК

Устгалд оруулсан аюултай хог хаягдлын жагсаалт

№	Хаягдлын нэр, төрөл	Хэмжээ	Нэгж /кг, л/	Аюулын ангилал
1	Хүчлийн холимог хаягдал	44	л	Идэмхий
2	Бодисын хоосон сав (шилэн)	14.3	кг	Хортой
Нийт		58.3	кг	-

Хянасан

Ерөнхий менежер

Ундармаа

Б.Ундармаа

Устгал хийсэн

Химич

Халиун
ЭЛЕМЕНТ ХХК
УСТГАЛД ОРУУЛАВ

Э.Халиун

Акт хүлээн авсан

.....

/...../

Устгасан аргачлал:

Дээрх 58.3 кг идэмхий болон хортой хог хаягдлыг “Элемент ХХК-ийн аюултай хог хаягдал хүлээн авах, устгах” комисс хүлээн авч саармагжуулан зориулалтын шатаах зууханд 1150°C -т бүрэн шатааж хаягдал үнсийг ландфиллдэж устгав.

Жич: Устгалд орсон бодисын нэр төрөл, жагсаалт, устгалын зураг хавсаргав.

ELEMENT LLC

“Мөнхийн баян гал” ХХК-с 2023 оны 08 дугаар сарын 25-ны өдөр ирсэн хугацаа дууссан болон ашиглалтын шаардлага хангахгүй болсон хог хаягдлыг хүлээн авсан болон устгасан байдал. Устгалын актын хавсралт зураг.

Актын дугаар: 23/151

Аюултай хог хаягдал хариуцсан мэргэжилтэн:

Химич:

Халиун Э.Халиун
УСТГАЛ ОРУУЛАВ